БҮХЫ ОРОНУУДАЙ ПРОЛЕТАРИНАР, НЭГЭДЭГТЫ!

Бурят-Монголой ҮНЭН

№ 107 (6542)
МАЙН 31
ВОСКРЕСЕНЬЕ
1953 он

КПСС-эй Бурят-Монголой обкомой, БМАССР-эй Верховно Соведэй, КПСС-эй Улан-Удын горкомой орган.

Сэн 20 мүнгэн.

Манай Эхэ ороной арадуудай хоорондЫн ахадуугэй хани барисаан мандаха болтогой!

Коммунизм байгуулхЫн түлөө тэмсэлдэ советскэ арадЫе залан ударидагша ба хүтэлбэрилэгшэ агууехэ хүсэн, Советскэ Союзай Коммунистическэ парти мандаха болтогой!

Бурят-Монголой ажалшадай баяр

Бурят-Монголой Автономно Советскэ Социалистическэ Республикын тогтоогдоhоор 30 жэлэй ойе манай республикын бүхы ажалшад гүн ехэ баяртайгаар hайндэрлэжэ байна.

Үсэгэлдэр хаа хаанагүй, городуудта, хүдөө тосхонуудта, хүдэлмэришэнэй посёлогуудта, республикын алдарта гушан жэлэй ойдо зорюулагдаhан ажалшадай баярай суглаанууд олон зоной хабаадалгатайгаар, тон ехэ политическэ дэбжэлтэтэйгээр үнгэргэгдөө. Бурят-Монголой хүдэлмэришэн анги, колхозно тосхонуудай ажалшад, манай советскэ интеллигенци республикынгаа гушан жэлэй ойе hайндэрлэхэ зуураа, үнгэрhэн энэ үе соо ябажа гараhан илалтата замаа омогорхолтойгоор эрьен харана, ажахыдаа ба культурадаа туйлаhан угаа ехэ амжалтануудайнгаа түлөө Ленин—Сталинай партида, Советскэ правительствода үнэн зүрхэнhөө баясхалан хүргэнэ.

Республикымнай ажалшад энэ hайндэртэ бэлэдхэлэй үедэ социалистическэ мүрысөө үргэн далайсатайгаар эмхидхэжэ, ажал хүдэлмэридөө нилээд ехэ амжалтануудые туйлаа. БМАССР-эй 30 жэлэй ойе эрхимээр угтахые уряалhан КПСС-эй областной комитедэй уряада харюу болгон, промышленностиин болон транспортын олон предприятинуудай хүдэлмэришэд, инженерно-техническэ хүдэлмэрилэгшэд ба албахаагшад шэн габьяатайгаар ажаллажа, үйлэдбэриингөө табан hарын даалгабаринуудые холо үлүүлэн дүүргээ. Тиигэжэ тэдэнэр республикынгаа 30 жэлэй ойе ажалай эрхим бэлэгүүдтэйгээр угтаба. Улан-Удын мяха-консервын комбинадай, модоной заводой коллективүүд ажалай бүтээсые дээшэлүүлээ, түүхэй эд болон материалнуудые, электроэнерги болон түлишэ ехээр алмаа. Механизированнэ шэлэй заводой коллектив мүрысөөндэ оролсоходоо абаhан уялгаяа нэрэтэй түрэтэйгөөр бэелүүлжэ, табан hарынгаа түсэбhөө гадуур 35 мянган квадратна метр эрхим шанартай шэл Эхэ орондоо үгөө.

Хандагатайн леспромхозой коллектив модо бэлэдхэхэ табан hарынгаа даалгабарие дүүргээд, түсэбhөө гадуур 15 мянган кубометр модо оронойнгоо ехэ ехэ барилганuудта ябуулаа. Эрийскэ ба Черемуховска леспромхозуудай модошод тэрэшэлэн түсэбөө үлүүлэн дүүргээ.

«Байкалгосрыб» трестын предприятинууд тэрэшэлэн ажалдаа hайн показательнуудые туйлаа. Трестын загаhанай-консервнэ заводууд түсэбhөө гадуур 127 мянган банка консервэ үйлэдбэрилэн гаргаа. Яруунын загаhанай завод табан hарынгаа даалгабарие майн 25-да дүүргээд, түсэбhөө гадуур 3220 пүүд загаhа барижа, гүрэндөө тушаагаа. Горячинска заводой загаhашад мүн лэ хэдэн зуугаад пүүд hайн шанартай загаhа бариба. Галуута-Нуурай рудоуправлениин хэдэ хэдэн шахтанууд нүүрhэ малтаха түсэбөө үлүүлэн дүүргэhэн байна.

Хүдөө ажахын хүдэлмэрилэгшэд мүн лэ ажалай ехэ амжалтануудые туйлаа. Республикын олохон аймагууд энэ жэлэй хабарай тарилгын хүдэлмэрие агротехническэ hайн болзорто, урда жэлнүүдэйхидэ орходоо олон хоногоор урид дүүргэө. Энэ юу харуулнаб гэхэдэ, хүдөө ажахые хүгжөөхэ талаар парти, правительствын саг үргэлжын анхарал оролдолгын аша туhые, газартаряалангай түргөөр механизацилагдажа байhые гэршэлнэ.

Республикын малажал түргөөр хүгжэжэ, малай тоо толгой олошоржо, ашаг шэмэ үгэлгэнь дээшэлжэ байна. Малажалдахи хүндэ хүшэр хүдэлмэринүүдые механизацилга жэлhээ жэлдэ үргэдэнэ, малай үүлтэр hайжарна. Колхозой фермэнүүдтэ, гүүртэнүүдтэ ажалай түрүүшүүлэй тоо олошоржо байна.

Эдэ бүгэдэ хадаа манай республикын экономикын ба культурын хэлбэришэгүйгөөр ургажа байhые, ажалша арадай ажабайдалай саг үргэлжэ hайжаржа байhые харуулна. Энээнэйнгээ түлөө Бурят-Монголой ажалшад агууехэ Коммунистическэ партида, түрэл Советскэ правительствода, манай сэсэн мэргэн вождьнор Ленин, Сталинда уялгатай.

Хаанта хархис засагай үедэ хоёр дабхар дарлалта, мүлжэлгэ доро байhан, хосорхын туйлда хүрэhэн бурят-монгол арад имагтал Агуу ехэ Октябрьска социалистическэ революциин ашаар, Ленин—Сталинай сэсэн мэргэн национальна политикын, ород арадай туhаламжын ашаар өөрынгөө гүрэн түрэтэй болоод, ССР Союзай арадуудай ахадүүгэй хани барисаата бүлэ соо хүгжэн мандажа байна.

Мүнөөдэр республикымнай ажалшад БМАССР-эй тогтоогдоhоор 30 жэлэй ойе hайндэрлэжэ байна. Мүнөөдэр республикын столица — Улан-Удэдэ арад зоной ехэ сэнгэлгэ болохо. Стадионууд ба талмайнууд дээгүүр спортивна мүрысөөнүүд, физкультурнигуудай парад, урилдаан болон бүхэ барилдаан, hур харбаан болохо байна. Мотоциклаар түрүү hуури эзэлхын түлөө Сибириин ба Дальна Востогой городуудай түлөөлэгшэдэй ехэ мүрысөөн үнгэргэгдэхэ. Республикын бүхы городуудта ба аймагуудта баяр зуугаа болохо байна.

БМАССР-эй 30 жэлэй ойе hайндэрлэлгэ манай республикын ажалшадай патриотизмые, Эхэ орондоо, түрэл Коммунистическэ партидаа хизааргүй дуратай, үнэн сэхэ байhые дахинаа харуулжа байна.

Манай амжалтанууд угаа ехэ байhаниинь мэдээжэ, зүгөөр бидэнэр туйлаhан амжалтануудаараа hанаагаа амархагүй, харин ажахыгаа улам саашадань бүри эршэтэйгээр хүгжөөхын түлөө бүхы хүсэ шадалаа элсүүлхэ ёhотойбди. Энэ зорилгоор социалистическэ мүрысөө дэлгэрүүлхэ, ажалай түрүү дүй дүршэлые арадай ажахын бүхы hалбаринуудта нэбтэрүүлхэ ёhотойбди.

Республикынгаа ойе хүхюун сэнгэлигээр үнгэргөөд, партиин XIX съездын шиидхэбэринүүдээр, И. В. Сталинай «СССР-тэхи социализмын экономическа проблемэнүүд» гэжэ сэсэн мэргэн зохёолоор табигдаhан асари ехэ зорилгонуудые бэелүүлхын түлөө манай хүдэлмэришэд, колхознигууд, интеллигентнэрэй эршэмтэйгээр тэмсэхэ байhаниинь лабтай.

БМАССР-эй тогтоhоор 30 жэлэй ойдо зорюулагдаhан баярай заседани

1953 оной майн 30-да үдэшын 8 часта Бурят-Монголой Ленинэй орденто оперо ба баледэй театр соо Бурят-Монголой Автономно Советскэ Социалистическэ республикын тогтоhоор 30 жэлэй ойдо зорюулагдаhан баярай заседани болобо. Тус заседанида республикын промышленна предприятинуудай, колхозуудай ба МТС-үүдэй, научна эмхи зургаануудай, партийна, профсоюзна, комсомольско ба бусад ниитын организацинуудай олон түлөөлэгшэд байлсаба.

Бурят-Монголой Советскэ Социалистическэ Республикын тогтоhоор 30 жэлэй ой гэhэн элидхэл БМАССР-эй Министрнүүдэй Соведэй түрүүлэгшэ нүхэр Д. Ц. Цыремпилон хэбэ.

Удаань ойн баярай ехэ концерт болобо.

Жэлэйнгээ түсэб дүүргэбэ

Кяхтын аймагай Калининай нэрэмжэтэ колхозой малшад ниитынгээ малай тоо толгой олошоруулхын ба тэдэнэй ашаг шэмые дээшэлүүлхын түлөө оролдоно. Тус колхоз малажал хүгжөөхэ энэ жэлэйнгээ түсэбые эбэртэ бодо малаар — 120 процент, адуугаар — 105 процент, хони ямаагаар—118 процент дүүргээд байна.

Түрүү малшад нүхэд Д. Гомбоев, С. Рахматулина гэгшэд эрхим ажалаараа суурхана.

Д. Болхоев.

БМАССР-эй Верховно Соведэй Президиумэй Указ

Бурят-Монголой АССР-эй Габьяата артистын хүндэтэ нэрэзэргые искусствын хүдэлмэрилэгшэдтэ олгохо тухай

Искусствын талаар габьяатай байhанайнь түлөө Бурят-Монголой АССР-эй Габьяата артистын хүндэтэ нэрэзэргэ олгохо гэбэл:

1. **Дондуков** Дагба Доржиевичта — Бурят-Монголой нүүдэл драматическа театрын артист.
2. **Зонхоев** Ардан Федоровичта— Бурят-Монголой гүрэнэй филармониин артист.
3. **Карпов** Тарас Семеновичто — Бурят-Монголой гүрэнэй Ленинэй орденто оперо ба баледэй театрын солист.
4. **Кириченко** Дмитрий Михайловичта — Бурят-Монголой гүрэнэй Ленинэй орденто оперо ба баледэй театрын солист.
5. **Крутовская** Евгения Александровнада — Бурят-Монголой гүрэнэй Ленинэй орденто оперо ба баледэй театрын главна концертмейстер.
6. **Лермо** Мария Ивановнада — ород драматическа театрын артистка.
7. **Лосев** Георгий Федоровичто — Бурят-Монголой нүүдэл драматическа театрын артист.
8. **Сенькин-Садовский** Николай Трофимовичта — Бурят-Монголой гүрэнэй Ленинэй орденто оперо ба баледэй театрын солист.
9. **Терентюк** Дмитрий Филипповичтэ — ород драматическа театрын артист.
10. **Халтагарова** Софья Матвеевнадэ — Бурят-Монголой нүүдэл драматическа театрын артистка.
11. **Хоборков** Цырен Лубсановичта — Бурят-Монголой гүрэнэй филармониин солист.

Бурят-Монголой АССР-эй Верховно Соведэй Президиумэй Түрүүлэгшэ Б. ЛОБСАНОВ.

Бурят-Монголой АССР-эй Верховно Соведэй Президиумэй Секретарь В. ОСТРОВСКАЯ.

Улан-Удэ город, Соведүүдэй Байшан. 1953 оной майн 29.

БМАССР-эй Верховно Соведэй Президиумэй Указ

Бурят-Монголой АССР-эй искусствын Габьяата ажал-ябуулагшын хүндэтэ нэрэзэргые искусствын хүдэлмэрилэгшэдтэ олгохо тухай

Искусствын талаар габьяатай байhанайнь түлөө Бурят-Монголой АССР-эй искусствын Габьяата ажал-ябуулагшын хүндэтэ нэрэзэргэ олгохо гэбэл:

1. **Зекки** Осман Велиуллаевичта — кинооператор.
2. **Чернутов** Борис Булгатановичта — Бурят-Монголой нүүдэл драматическа театрын главна уранзурааша.
3. **Шестакова** Мария Ефимовнада — Бурят-Монголой гүрэнэй Ленинэй орденто оперо ба баледэй театрын уранзурааша.

Бурят-Монголой АССР-эй Верховно Соведэй Президиумэй Түрүүлэгшэ Б. ЛОБСАНОВ.

Бурят-Монголой АССР-эй Верховно Соведэй Президиумэй Секретарь В. ОСТРОВСКАЯ.

Улан-Удэ город, Соведүүдэй Байшан. 1953 оной майн 29.

БМАССР-эй Верховно Соведэй Президиумэй Указ

Бурят-Монголой АССР-эй hургуулиин Габьяата багшын хүндэтэ нэрэзэргые арадай гэгээрэлэй хүдэлмэрилэгшэдтэ олгохо тухай

Арадай гэгээрэлэй талаар габьяатай байhанайнь түлөө Бурят-Монголой АССР-эй hургуулиин Габьяата багшын хүндэтэ нэрэзэргые олгохо гэбэл:

1. **Боброва** Фекла Георгиевнада —Улан-Удэ городой № 2 дунда hургуулиин багша.
2. **Будаин** Аюрзан Будаевичта — Курумканай аймагай Аргадын долоон жэлэй hургуулиин багша.
3. **Бурдуковская** Екатерина Прокопьевнада — Улан-Удэ городой № 3 дунда hургуулиин директор.
4. **Византийская** Варвара Павловнада — Улан-Удэ городой № 67 эхин hургуулие даагша.
5. **Волкова** Екатерина Ивановнада — Улан-Удэ городой № 4 долоон жэлэй hургуулиин багша.
6. **Габагуев** Алексей Николаевичта — Улан-Удэ городой № 12 дунда hургуулиин багша.
7. **Гаськова** София Дмитриевнадэ — Улан-Удэ городой № 20 дунда hургуулиин багша.
8. **Жарникова** Наталья Порфирьевнада — Кяхта городой № 4 эхин hургуулиин багша.
9. **Житомирская** Анфиса Иннокентьевнадэ — Улан-Удэ городой № 68 дунда hургуулиин багша.
10. **Засорин** Михаил Максимовичта — Улан-Удын хүгжэмэй училищиин hуралсалай талые даагша ба багша.
11. **Ковалевская** Александра Михайловнада — Улан-Удын городой № 65 дунда hургуулиин директор.
12. **Лапочкина** Зинаида Васильевнада — Улан-Удэ городой № 66 дунда hургуулиин hуралсалай талые даагша.
13. **Матюшевский** Михаил Яковлевичта — Кяхтын педагогическа училищиин директор.
14. **Москалева** Надежда Михайловнада — Кяхтын аймагай Усть-Кяхтын долоон жэлэй hургуулиин эхин классуудай багша.
15. **Мяхонова** Анна Федоровнада — Улан-Удэ городой № 12 дунда hургуулиин багша.
16. **Надеждин** Сергей Дмитриевичтэ — Улан-Удэ городой № 22 дунда hургуулиин багша.
17. **Пискунова** Евгения Никитичнадэ — Улан-Удын педагогическа училищиин багша.
18. **Романовская** Лидия Петровнада — Улан-Удэ городой № 22 дунда hургуулиин багша.
19. **Смирнова** Антонина Трофимовнада — Улан-Удэ городой № 1 дунда hургуулиин hуралсалай талые даагша.
20. **Филиппов** Марк Александровичта — Улан-Удын педагогическа училищиин директор.
21. **Чайванова** Антонина Павловнада — багшанарай мэргэжэл дээшэлүүлхэ институдай эхин hургуулинуудай талаар методист.
22. **Янгутов** Николай Георгиевичто — Иволгын аймагай ажалшадай депутадуудай Соведэй гүйсэдкомой арадай гэгээрэлэй таhагай инспектор.

Бурят-Монголой АССР-эй Верховно Соведэй Президиумэй Түрүүлэгшэ Б. ЛОБСАНОВ.

Бурят-Монголой АССР-эй Верховно Соведэй Президиумэй Секретарь В. ОСТРОВСКАЯ.

Улан-Удэ город, Соведүүдэй Байшан. 1953 оной майн 29.

БМАССР-эй Верховно Соведэй Президиумэй Указ

Бурят-Монголой АССР-эй Габьяата врачын хүндэтэ нэрэзэргые медицинскэ хүдэлмэрилэгшэдтэ олгохо тухай

Арадай элүүрые хамгаалгын талаар габьяатай байhанайнь түлөө Бурят-Монголой АССР-эй Габьяата врачын хүндэтэ нэрэзэргэ олгохо гэбэл:

1. **Авачев** Александр Ивановичта — Заиграйн аймагай больницын главна врач.
2. **Баханова** Зинаида Лайсаповнада — республиканска больницын врач.
3. **Богданова** Дора Семеновнада Мухаршэбэрэй аймагай врач.
4. **Божедомов** Николай Гавриловичта — Сэлэнгын аймагай Соведэй гүйсэдкомой элүүрые хамгаалгын таhагые даагша.
5. **Бутырина** Анастасия Дмитриевнада — Баунтын аймагай туберкулёзно санаториин главна врач.
6. **Ефимова** Зоя Васильевнада — Улан-Удын Ленинэй орденто паровозо-вагонно заводой больницын түрэлгын таhагай начальник.
7. **Кузьменко** Лариса Полиевктовнада — Улан-Удэ станциин түмэрзамай больницын үхибүүдэй таhагай начальник.
8. **Мазурина** Екатерина Александровнада — республиканска туберкулёзно диспансерэй врач.
9. **Морозова** Августа Петровнада — Городок городой городской больницын главна врач.
10. **Сельверова** Сирен Бадмаевнада — Улан-Удэ городой городской нарайлалгын байшангай главна врачын орлогшо.
11. **Щорс** Александра Петровнада — республиканска вендиспансерэй кабинедые даагша.

Бурят-Монголой АССР-эй Верховно Соведэй Президиумэй Түрүүлэгшэ Б. ЛОБСАНОВ.

Бурят-Монголой АССР-эй Верховно Соведэй Президиумэй Секретарь В. ОСТРОВСКАЯ.

Улан-Удэ город, Соведүүдэй Байшан. 1953 оной майн 29.

БМАССР-эй Верховно Соведэй Президиумэй Указ

Бурят-Монголой АССР-эй Арадай артистын хүндэтэ нэрэзэргые Ц. Шагжинда олгохо тухай

Театральна искусствын талаар элитэ ехэ габьяатай байhанайнь түлөө Бурят-Монголой АССР-эй Арадай артистын хүндэтэ нэрэзэргые Бурят-Монголой нүүдэл драматическа театрын главна режиссер Цыренжап **Шагжинда** олгохо.

Бурят-Монголой АССР-эй Верховно Соведэй Президиумэй Түрүүлэгшэ Б. ЛОБСАНОВ.

Бурят-Монголой АССР-эй Верховно Соведэй Президиумэй Секретарь В. ОСТРОВСКАЯ.

Улан-Удэ город, Соведүүдэй Байшан. 1953 оной майн 29.

Үйлэдбэриин ехэ амжалтанууд туйлагдаба

Улан-Удын шэлэй механизированнэ заводой коллектив сонхын шэл үйлэдбэрилхэ май hарынгаа түсэбые болзорhоонь 2 үдэрөөр урид дүүргэжэ, түсэбhөө гадуур 35 мянган квадратна метр шэл үйлэдбэрилэн, республикынгаа 30 жэлэй ойе тэмдэглэбэ. Ойн баярай хүндэлэлдэ үргэнөөр дэлгэрhэн социалистическэ мүрысөөнэй ябаса дундуур машинно-ванна цехын коллектив эршэтэ ажалаараа шалгараа.

Тус цехынхид шэл үйлэдбэрилхэ май hарынгаа программые майн 28-да дүүргээд, түсэбhөө гадуур 13 вагон шэл үйлэдбэрилhэн байна. Хэрбээ нэгэдэхи сортын шэл 82 процент хүрэтэр үйлэдбэрилхэ байгаа hаа, 90 процент хүрэтэр үйлэдбэрилөө.

Үдэр-халаанайнгаа даалгабарие холо үлүүлхэhээ гадна, гансахан эрхим шанартай продукци бүтээн гаргадаг мастернууд Петушков, Огурцов, Лоскутов, Улан-Удын городской Соведэй депутат залуу мастер Ступаков, эрхим шэл отологшо, БМАССР-эй Верховно Соведэй депутат Дашн Яптуев, «СССР-эй промышленностиин барилгын материалнуудай министерствын эрхим шэл отологшо» гэhэн нэрэзэргэ абаhан нүхэр Гармышев болон бусад үндэр бүтээсэтэ ажалаараа мүрысөөндэ шалгаржа ябана. Мүнөө заводой коллектив туйлаhан амжалтаяа саашань арьбадхахын түлөө улам эршэмтэйгээр ажаллажа байна.

Д. Болсохоев, шэлэй механизированнэ заводой директор.

Загаhашадай бэлэг

Республикын загаhанай промышленностиин предприятинуудай хүдэлмэришэд, инженерно-техническэ хүдэлмэрилэгшэд болон албахаагшад БМАССР-эй 30 жэлэй ойе горьтой бэлэгтэйгээр угтаба. Нүхэр Банщиковай хүтэлбэрилдэг Яруунын загаhанай завод загаhа бариха 5 hарынгаа түсэбые майн 25-да дүүргээд, түсэбhөө гадуур 3200 пүүд эрхим шанартай загаhа Эхэ орондоо бэлэглээ.

Тэрэшэлэн Горячинска загаhанай заводойхид (директорынь нүхэр Якушев, парторгнь нүхэр Мищенко) загаhа бариха табан hарынгаа түсэбhөө гадуур 600 пүүд загаhа баряа. Тиихэдэ трестын консервын предприятинууд 5 hарынгаа түсэбые дүүргээд, түсэбhөө гадуур 137 мянган банка консервэ үйлэдбэрилэн гаргаба.

Г. Цыденов, — «Байкалрыб» трестын» эрхилэгшын орлогшо.

Бүхэсоюзна шанда хүртэбэ

Гүрэнэй Бурят-Монголой АССР-эй статистическэ управлениин хүдэлмэрилэгшэд РСФСР-эй автономно республиканууд, хизаарнууд ба областьнуудай хоорондо дэлгэрhэн социалистическэ мүрысөөнэй 1953 оной түрүүшын кварталай дүнгүүдээр хоёрдохи hуури эзэлжэ, республикынгаа 30 жэлэй ойн hайндэрые угтаба. Манай АССР-тэхи статистическэ управленидэ РСФСР-эй статистическэ управлениин болон профсоюзуудай ЦК-гэй бүхэсоюзна хоёрдохи шан 2600 түхэриг барюулагдаха болоо.

Г. Ильин.

МАНАЙ ТҮРЭЛ НЮТАГУУДААР

Усть-Баргажанай загаhанай-консервын комбинадай загаhа барилгын флот далайда гарахаяа байна.

Яруунын аймагай Молотовой нэрэмжэтэ колхозой хонидой отара зунай бэлшээри дээрэ.

М. Миисеэвэй фото.

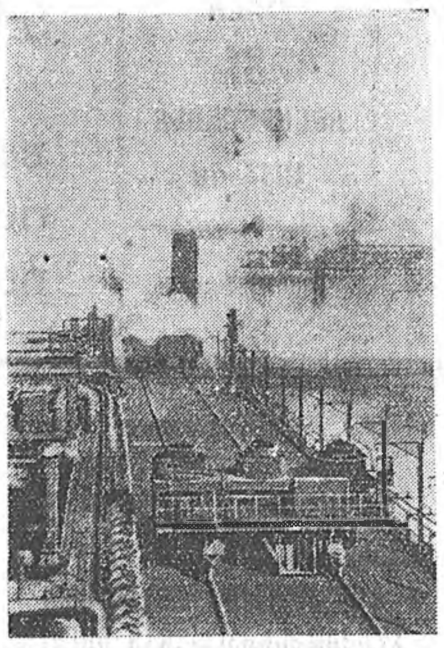
Хоца НАМСАРАЕВ.

ДОМОГТО ШҮЛЭГЛЭЛ

Гурбан зуун жэлэй саана
Гунигтай дуунууд дуулагдаа бэлэйл,
Гурбан зуун жэлэй саана
Гомодолтой үгэнүүд хэлэгдээ бэлэйл.
Зэрлиг хаашуулай зэбэ һомонууд
Зэдэлэн шууян байгаа бэлэйл,
Зээрэн шэнгеэр бурят арадууд
Тэшхэн тэнэн үймөө бэлэйл.
Хагсуу хүйтэн харанхы шуурганууд
Эшхэрэн шуухиран байгаа бэлэйл,
Харатан шуһашан хара хирээнүүд
Хаагалан хашхаран байгаа бэлэйл.
Бурят ороной уһа мүрэнүүд
Улаан шуһаар урдаа бэлэйл,
Бурят ороной боори хаданууд
Буртаг яһаар хушагдаа бэлэйл.
Эсэгэ үбгэнэр элинсэг хулинсагууд
Эрэлхэг баатараар тулалдаа бэлэйл,
Эгүүридэ мүнхэ тэдэнэй түүхэнүүд
Эхэ түрэл орондоо суурхаа бэлэйл,
* * *
Зоболонто байдалһаа зориг олоһон,
Хашаланта байдалһаа хатуужал абаһан,
Бурят арадай бултанайнь түрүү
Буурал сагаан үбгэн баатар, —
Сахюуртай болоһон хурса нюдэеэ
Саагуур дээгүүр холо шэртээ һэн,
Ута сагаан һайхан һахалаа
Умарюун дээрээ доошонь шобороо һэн.
Малаан буурал сэсэн толгойнь
Магнай дээрэһээ хүлэрэн байгаа һэн,
Мүнгэн булад хуяг дуулгань
Мүшэнэй толоор гэрэлтэн байгаа һэн.
Ужам дэлим сээжэ соогоо
Уйдхар гомодолоо багтаан ядаа һэн,
Үнэнинэ сэсэн бодол соогоо
Үрэтэй юумэ шэлэн шэбшээ һэн.
Удам гарбалаа удхалан һанажа
Улад зоноо түүхэлэн бодоо һэн,
Уһа мүрэнөө һайхашаан үзэжэ
Уула хадаяа гоёшоон хараа һэн.
Шэгжүүн шэбэнүүр үгөөр эхилжэ
Шэрүүн гүнзэгы шарай харуулаа һэн,
Дорюун хүйтэн хүмэдхөө буулган
Долёобор хургаараа доошонь заагаа һэн:
«Энэ дайда дайсанай бэшэл,
Эсэгэ үбгымни тоонтонь юумэл,
Энэ дайда эрлигэй бэшэл,
Элинсэг хулинсагаймнай гуламтань юумэл»
Би бурят эхэһээ эндэ түрөө һэм,
Би бурят дайдадаа эндэ тэнжээ һэм,
Бурят арадай шуһан эндэл
Бурят арадай яһан эндэл.
Бусашагүй зориг эндэһээ олоо һэм,
Буурашагүй хүсэ эндэһээ абаа һэм,
Аша гушамни эндэ тэнжэхэл
Арад зомни эндэ жаргахал.
Олон уулые дабан харанам,
Олон мүрэниие гаталан харанам,
Алтан наранай шэнгэдэг зүгтэ,
Амтата жэмэсэй ургадаг газарта,—
Үүлэтэ номхон номин огторгой доорол,
Үрэжэлтэ баян дайдын дээрэл,
Үнэр ехэ арад тэндэ һуунал
Үндэр ехэ түүхэнь мүнхэ байнал,
Гоё һайхануud гурбан баатар жагсанал,
Гурбууланайнь томо һайхан бэенүүд толорнол,
Эсэгэ арадайнгаа эрэлхэг хүсые харуулнал,
Энхэ түбшэн Илья Муромец голлонол.
Баруун таладань зогсон байнал,
Баатар шэрүүн гараар һэлмэеэ адханал,
Хурдан сэсэн нюдөөр холые шэртэнэл,
Хурса шуумар Добрыня Никитич жагсанал.
Зүүн таладань зогсон байнал,
Зүлгэтэ баян түрэл ороноо шэртэнэл,
Арга бэлигэй алтан номоёо дүүрэнэл,
Абтай мэргэн Алеша Попович жагсанал.
Ород арадай гурбан һайхан баатар,
Ород арадай гурбан агуу хүсэн
Тэрэ ороной гурбан алтан дээбэр,
Тэрэ ороной гурбан мүнгэн одон.
Арад зониимни амаржуулха ашатайл,
Аша гушыемни үнэржүүлхэ заяатайл,
Сэнхир торгон дайдыемни сэсэглүүлхэ үрэтэйл,
Сэсэн баатар удхыемни зоригжуулха зугаатайл,
Түшэжэ һууха түүхэмнай тэндэл,
Түбхинэжэ һууха жаргалнай тэндэл»,—гэжэ
Бурят арадай бултанайнь аха,
Буурал сагаан үбгэн эсэгэ
Ута гараараа заан байжа захяа һэн,
Уран нюдөөрөө харан байжа хэлээ һэн,
Хүнды сээжэнь доороһоо хүнхинөө һэн,
Хүлһэтэ шарайнь магнайһаа сэлмээ һэн.
Аша гушадаа алтан харгы заагаа һэн,
Арад зондоо ашата жаргал харуулаа һэн,
Холые харадаг хурса нюдэтэй байгаа һэн,
Хойныые таадаг сэсэн ухаатай байгаа һэн,
* * *
Ород арадтай бурят арад уулзаа һэн,
Олон зуун жэлэй саана бэлэй,
Элинсэг хулинсаг эсэгын захяа һанаа һэн,
Энхэ байдалай эхин түүхэ нээгээ һэн.
Харалсаагүй шоурнуудаа харалсаһан юумэл,
Халуун инаг үгэнүүдээ андалдаһан юумэл,
Адхалсаагүй гарнуудаа адхалсаһан юумэл,
Аха дүүгэй зүрхөөр золгоһон юумэл.
Эгүүридэ һайхан Эсэгэ ороноо нэгэдхээ бэлэйл,
Эрэлхэг баатар хуби заяагаа холбоо бэлэйл,
Ажал байдалай арга дүршэл хубаалдаа бэлэйл,
Алтан дэлхэйн ашаг шэмээр амидараа бэлэйл,
Ужам дараа ород арадай туһаламжаар
Буурай ядуу бурят арад хүгжөө һэн,
Анзаһа борной ажалай зэмсэг
хэрэглэһээр
Арбай шэниисын алтан үрһэ таряа һэн.
Өөрэйм түрэһэн үнгэ һайхан нютагуудаар
Үндэр байшан үбэлжөөн, зуһалан бодхоо һэн,
Дуулим жабар дошхон шуурган болохолоор
Урматай дулаахан ород байшан гэгдээ һэн.
Хангир түмэр хатуу булад хажуураар
Хангайн һайхан үбһэ ногоо сабшаа һэн,
Элбэг баян эрхим шэмэтэй тэжээлээр
Адууһа малаа атар таргаар удхөө һэн.
Хүрьсэ түргэн хүбшын зээрэг горходоор
Хүсэ шадалаа тэмсэн гартаа бэряа һэн.
Ган зудай галзуу шэрүүн аюулаар
Гасалан зоболон үзэхөө болин илаа һэн.
Холо ойрын хотон айлай хоорондо
Хуушан сагта ходоодо дүлии байдаг һэн,
Муухан балар морин зүргын орондо
Тэргэ шаргын тэгшэ харгы холбоо һэн.

ШҮЛЭГЛЭЛ

* * *
Хархис зэрлиг хаанай хуули хатуу һэн,
Харын шарын шажанай манан хортой һэн.
Нохой шэнги ноёд олон болоо һэн,
Гахай шэнги баяд олон болоо һэн.
Арад зоной арһа мяха хуулаа һэн,
Ажал байдалынь алга хооһон болгоо һэн,
Хүл дороо хүндэ ехээр дэбһээ һэн,
Гар соогоо галзуу шангаар адхаа һэн.
Эрдэм ухаанай эрхэ сүлөө үгэдэггүй,
Эбтэ байдал эбдэхэ гэжэ һэдэдэг һэн.
Энхэ арюун элүүр байдал хүсэдэггүй,
Эргүү бузар хамшаг тахал таридаг һэн.
Капитал хүрэнгын хара үүлэн бушхажа,
Хамаг арадай шуһа хүлһэн адхараа һэн,
Дэлхэйн дайнай дээрмэ тонуул эхилжэ,
Галзуу дайсад гал дүлөөр амилаа һэн.
Хүйтэн хүдэр хүндэ түмэр гэнжэнүүд
Хүдэлмэришэн таряашанай хүл гарынь хүлеэ
һэн,
Харанхы мунхагай хара муухай суурганууд
Хатуу хүбшөөр хайра гамгүй хазаа һэн.
* * *
Зоболон сооһоо зоригой хатуунь шалгардаг,
Зориг сооһоо тэмсэлэй хатуунь элирдэг,
Үргэн юумые үндэр даража шададаггүй,
Үнэн юумые хуурмаг барижа шададаггүй.
Арад сооһоо суута баатар түрэдэг юм,
Газар сооһоо галта шулуун ургадаг юм,
Холые харадаг хурса нюдэн арадһаа юм,
Үнэниие хэлэдэг сэсэн үгэ арадһаа юм.
Агуухэ Ленин арадһаа түрөө һэн,
Агуухэ Сталин арадһаа түрөө һэн,
Алтан ехэ дэлхэйн наран болоо һэн,
Агуу ехэ арадай эсэгэ болоо һэн.
Маркс, Энгельсэй алтан түлхюур шудалаа һэн,
Маша мэргэн түүхын замаар зорёо һэн,
Тайлдаагүй дарлалтын хара суурга нээгээ һэн,
Таагдаагүй тэмсэлэй мэргэн оньһо таагаа һэн.
Түрүү баатар түрэл хүдэлмэришэн арадһаа
Түмэр булад түүхэтэ парти ургаа һэн,
Талын үмсын таряашан ядуу арадһаа,
Тангаригта халуун үнэн зүрхөө холбоо һэн.
Эсэгэ орондоо эзэн болохын тулада һэн,
Эрхэ сүлөөгөө эрэн олохын тулада һэн,
Арадай басагад, арадай хүбүүд жагсаа һэн,
Агуухэ тэмсэлэй тугууд налбаа һэн.
Эсэгэ Ленин, эсэгэ Сталин ударидаа һэн.
Илалта тээшэ гараа һунган заагаа һэн,
Коммунис партиин сэсэн замаар хүтэлөө һэн,
Хуби заяанай хурса зэмсэг барюулаа һэн.
Тундра ороной тунгус хамнигадшье хамаагүй,
Буурай ядуу бурят, яхадшье хамаагүй,
Олон тиимэ обог яһатан арадые
Ород арад угтан хүтэлэн туһалаа һэн.
Адлихан бушуу алхаса бүхэнөө ниилүүлэн
Аша гушадай алтан харгы нээгээ һэн,
Далита шэрүүн далайса бүхэнөө нэгэдүүлэн
Далай мэтэ һүртэ долги хүдэлгөө һэн,
Нэгэн һанал ниитын хүсэн гайхамшаг,
Аха дүүгэй арюун холбоо гайхамшаг,
Бодото мэргэн вождь багшанар гайхамшаг,
Большевик партиин булад заршам гайхамшаг!
* * *
Олон арадай уур сухал орьёлжо
Улаан ехэ Октябриин дүлэн бадарба,
Адар томо буунууд шангаар нэержэ
Абарга ехэ «Аврора» галаар шуухирба.
Хаанта ноёд капиталта баяд хамтаржа
Хамар амаараа хайр шулуу үмхөө һэн,
Үндын бодохо урэ үндэһөө таһаржа
Үнэһэ шандаруунь үгы болон хиидээ һэн.
Хүндэ балта, хүдэр серп холбожо
Хүдэлмэришэн таряашан ураа баяр
хашхараа һэн,
Эрхэ сүлөөгэй элшэтэ наран мандажа
Эгүүридэ жаргалай түүхэтэ түрэ бадараа
һэн.
Гени Ленинэй гэрэлтэ үдэрнүүд яларжа,
Агуу Сталинай алтан үенүүд ургаа һэн,
Хагсуу хүйтэн харанхы оронууд сэлмэжэ
Тунгалаг номхон торгон дайданууд сэсэглээ һэн.
Оюун бэлигэй одо мүшөөр бадарһан
Ужам баян улаан дэлхэй тогтоо һэн,
Ород арадай уран гараар зохёоһон
Оньһото хүсөөр шэнэ байдал хүгжөө һэн.
* * *
Бурят орон буурай хуушан бэшэл,
Суута һайхан социалис орон болоол,
Бурят арад богоол барлаг бэшэл,
Түүхэтэ үндэр түрын эзэд болоол,
Октябриин ехэ дүлэн сооһоо түрөө һэн,
Ород арадай аша туһаар тэнжээ һэн,
Бодото үнэн тэмсэлэй замаар ургаа һэн.
Большевик партиин булад гараар бүтээ һэн.
Агуухэ Ленинэй захяа тиимэ бэлэйл,
Ашата багша Сталинай һургаал иимэ бэлэйл,
Тэдэнэй алтан нараар сэсэглээ бшуу.
Тэдэнэй мүнгэн одоор гэрэлтээ бшуу.
Шэнэ бурядай шэнэ байдал харагты!
Шэжэм оньһоор хүдэлэн байхынь үзэгты!
Үндэр ехэнүүд фабрика, завод үүлэтэнэл,
Үй түмэн суута баатарнууд суурханал.
Томо ехэ һургуулинууд толорон байдаг,
Тосхон баян колхозууд яларан байдаг,
Ильичын лампаар эдэ бүгэдэ гэрэлтэнэл,
Эрдэмэй шэмээр эдэ бүгэдэ жарганал.
Үүлтэр һайта адууһа малаа үдхэжэ
Үнгын жэмэс үрэ таряагаа ургуулнал,
Үнэр олон үрэ хүүгэдээ тэнжээжэ,
Үзэг бэшэг, эрдэм бэлигтэ һурганал.
Уран һайхан зүжэг наадаар сэнгэжэ
Удха түгэлдэр шүлэг дуугаа дууланал,
Элүүр бэеын эршэ хүсэ харуулжа
Эдир баатар хүбүүд, басагад жагсанал,
Гурбан арбан жэлые дамжан жаргажа
Гушан жэлэй ойн баярые угтаба,
Тэмсэн ерэһэн тэмсэлээ шалган үзэжэ
Тэрэ сагһаа энэ хүрэтэр тоолоно.
Хурса нюдөөр холые хаража шэнжэһэн
Хулинсаг баатар эсэгын үгэ үнэн шуу.
Аша гушынгаа аласай жаргалые зүгнэһэн
Ашата сэсэн тэрэнэй захяа мэргэн шуу.
Олон уула, олон мүрэнии дабуулжа
Ород ороной ужам һайхани хараа бшуу,
Ойро холын олон яһатани сасуулжа
Угтай баатар ород арадые таняа бшуу.
Хуушан үгэнүүд хог шорой бэшэ бшуу
Хуби заяанай холбоо барисаан болоно бшуу,
Урда сагууд ошоһон зүүдэн бэшэ бшуу,
Ураг түрэлэй удха шанар болоно бшуу.

Запорожско коксохимическэ завод кокс гаргалгые жэлһээ жэлдэ ехэдхэнэ. Үйлэдбэриин процессуудые механизацилга өнөөндэ туһална. Коксово пешэнгүүдтэ нүүрһэ түлихэ мэтын ажал ехэтэй хүдэлмэри механизировалэгдээ. Коксово пешэнгүүдтэ нүүрһэ түлилгэ тусхай вагоной туһаламжатайгаар хэгдэнэ.

ЗУРАГ ДЭЭРЭ: коксово пешэнгүүдтэ нүүрһэ түлихэ механизированнэ вагонууд.

ТАСС-эй фотохронико.

ЯРУУНЫН АЙМАГТА

242 ХОНИНҺОО—269 ХУРЬГА

Сталинай нэрэмжэтэ колхозой нүхэр Надмит Дашиевагай даадаг отарын хонишод энэ жэлэй үбэлжэлгые һайнаар үнгэргөөд, мүнөө түл абалгые эмхитэйгээр ябуулжа байна.

Һүүлэй мэдээгээр тус отарын хонишод 242 эхэ хониноо 269 хурьга абаад, хоролтогүйгөөр түлжүүлжэ байна. Илангаяа хонишод Ц. Сандалова, Д. Цыдыпова ба Х. Лодоева гэгшэд һайнаар хүдэлмэрилнэ.

ҮБГЭН ДАРХАН САНЖИ ДАМБАЕВ

Домнинско сомоной Советэй «Улаан туяа» колхозой 60 наһатай гэшүүн нүхэр Санжи Дамбаев 40 шахуу жэл соо түмэршэ ба модошо дарханаар хүдэлмэрилжэ байна. Тэрээнэйнгээ 20 гаран жэлыень колхоздо хүдэлмэрилөө. Хүдөө ажахын кампанинуудай үедэ зэр зэмсэг саг соонь заһабарилдаг, мүн тэргэ, шарга гэхэ мэтые дархалдаг юм. Мүнөө нүхэр Дамбаев үбһэ хуряалгын машина зэмсэгүүдые заһабарилжа байна.

СОЦИАЛИСТИЧЕСКЭ УЯЛГАНУУДАА ДҮҮРГЭБЭ

Яруунын загаһанай заводой суута загаһашан нүхэр Василий Орловой хүтэлбэрилдэг бригадын загаһашад республикын 30 жэлэй ойн хүндэлэлдэ абаһан социалистическэ уялгануудаа амжалтатайгаар дүүргэбэ. Тус бригада загаһа бариха жэлэйнгээ түсэбые майн 20-до 160 процент дүүргэжэ, Эхэ орондоо 950 центнер эрхим шанартай загаһа тушаагаа.

Мүн нүхэд И. Тугулуковай, В. Григорьевой, В. Греховэй хүтэлбэрилдэг загаһа барилгын бригаданууд 1953 оной хоёрдохи кварталайнгаа түсэбые болзорһоонь 10 үдэр урид, 106—170 процент дүүргэһэн байна.

АЙМАГАЙНГАА ЦЕНТРЫЕ НОГООРУУЛНА

Аймагай центр — Сосново-Озёрскдо сад тарилгын, полисаднигуудые ногооруулгын хүдэлмэринүүд үргэнөөр дэлгэрээ. Мүнөө аймагай центрын садые шэнээр заһабарилан хоройлжо, зосоонь 600 залуу элдэб модо тариба. Мүн предприяти болон эмхи зургаануудай, һургуулинууд болон ажалшадай гэр байрануудай полисаднигууд ногооруулагдажа байна.

Ц. Дандаров.

ШЭНЭ НОМУУД

Книготоргын магазинууд шэнэ номуудые олоор абаад, худалдаанда гаргаба. Тэрэ тоодо:

«Пионерскэ лагерь» гэжэ брошюра. Ород хэлэн дээрэ, 100 мянган хэһэг тиражтай, 7 түхэриг 10 мүнгэ сэнтэй.

А. И. Зорин — Хүүгэдэй садые даагшанарай справочник. Ород хэлэн дээрэ, 50 мянга хэһэг тиражтай, 3 түхэриг 95 мүнгэ сэнтэй.

А. Рапопорт — Нормальна эмаралта. Ород хэлэн дээрэ, 150 мянган хэһэг тиражтай, 10 мүнгэ сэнтэй.

СССР-эй МИНИСТРНҮҮДЭЙ СОВЕДТЭ

СССР-эй Министрнүүдэй Совет болбол Германидахи Советскэ Контрольно Комиссиие үгы хэхэ ба Советскэ сэрэгүүдэй Главнокомандалагшые Германска Демократическа Республикада хиналтын функцинуудые дүүргэхэ уялгаһаань сүлөөлхэ, Германидахи Советскэ сэрэгүүдые командалалгаар тэрэнэй ажал-ябуулгые хизаарлаха гэжэ тогтообо.

Министрнүүдэй Совет болбол Германидахи СССР-эй Верховно Комиссарай тушаалые Берлиндэ байратайгаар бии болгохо гэжэ тогтообо. Германидахи Советскэ Союзай интересүүдые сахиха ба Германи тухай союзна гүрэнүүдэй Потсдамска шиидхэбэринүүдһээ эшэ үндэһэтэй уялгануудые дүүргүүлхэ харaa бодолтойгоор, Германска Демократическа Республикын засагай органуудай ажал-ябуулгые адаглан хараха, мүн Германи тухай дүрбэн гүрэнэй зүбшөөһэн шиидхэбэринүүдһээ эшэ үндэһэтэй, ниитэгерманска шэнжэтэй асуудалнууд түшаа США-тэй, Англиин ба Франциин эзэмдэгшэ засагаархидай түлөөлэгшэдтэй зохихо холбоо байгуулха гэжэ тэрээндэ даалгаба.

Германидахи СССР-эй Верховно Комиссараар посол В. С. Семенов томилогдоо.

СОВЕТСКЭ БУРЯТ-МОНГОЛОЙ ЭХЭНЭРНҮҮД

Мүлжэлгэ дарлалта доро байһан ажалшан арадые сүлөөлгын революционно тэмсэлдэ, Агуухэ Октябриин илалтын түлөө тэмсэлдэ манай ороной бүхы ажалшан арадтай хамта Бурят-Монголой эхэнэрнүүд эдэбхитэйгээр хабаадалсаһан байна.

«Хүн түрэлтэнэй түүхэһээ абажа үзэхэдэ, дарлагдагшадай нэгэшье ехэ хүдэлөөн ажалша эхэнэрнүүдэй хабаадалсалгагүйгөөр үнгэрдэггүй байгаа. Хамагһаа ехээр дарлагдаһан ажалша эхэнэрнүүд сүлөөрэлгын хүдэлөөнэй ехэ замай газаа тээ байжа хэзээшьё үлэдэггүй, үлэхэшье ёһогүй байгаа. Богоолнуудай сүлөөрхын түлөө хүдэлөөн хэдэн зуугаад ба мянгаад айхабтар ехээр зобогшод ба герой эхэнэрнүүдые дэбжүүлһэниинь мэдээжэ. Крепостнойнорые сүлөөлхын түлөө тэмсэгшэдэй зэргэдэ хэдэн арбаад мянган ажалша эхэнэрнүүд ябалсаһан байгаа. Дарлагдаһан зоной сүлөөрхын түлөө бүхы хүдэлөөнүүдһээ эгээн хүсэтэй, хүдэлмэришэн ангиин революционно хүдэлөөн хадаа өөрынгөө туг доро хэдэн миллион ажалша эхэнэрнүүдые элсүүлэн жагсааһаниинь гайхалтай бэшэ», — гэжэ нүхэр Сталин хэлэһэн байна.

Бурят-Монголой түрүү эхэнэрнүүд үшөө Агуухэ Октябрьска социалистическэ революциһаа урда тээ большевистскэ подпольедо, партизанска отрядуудта хабаадан, хаанта засагые унагаахын түлөө, пролетариадай диктатура байгуулхын түлөө тэмсэһэн байха юм.

Бурят арадай басаган М. М. Сахьянова 1915 — 1917 онуудта дээдэ Лесгафтда һуралсажа байха үедөө РСДРП-гэй Петербургска организациин подпольно революционно хүдэлмэридэ хабаадалсажа захалһан юм.

Черемховско хүдэлмэришэдэй районой подпольедо коммунистка Мария Сагадарова партийно-эмхидхэлэй ба пропагандистска хүдэлмэри эдэбхитэйгээр ябуулалсадаг байгаа.

Мүн Боохоной аймагай коммунистнуудай эдэбхитэдэй группада Ф. М. Осодоева бага бэшэ хүдэлмэри хэлсээ һэн.

Бурят-Монголдо түрүүшын Советүүдые байгуулагша В. М. Серовой хүдэлмэридэ тэрэнэй һамган, дайшалхы хани нүхэр Н. В. Серова ехэхэн туһаламжа үзүүлһэн байха юм.

Гражданска дайнай үедэ сагаан гвардеецуудтэй ба ондоо гүрэнүүдэй интервентнүүдтэй ажалшан арадай тэмсэжэ байха үедэ Бурят-Монголой эхэнэрнүүд шэн габьяа харуулаа. Тэрэ үедэ Елена Волкова, Александра Куприянова, Агния Пермякова, Мальвина Якушонок ба бусад Агуухэ Октябрьска революциин туйлалтануудые хамгаалан эрэлхэг зүрхэтэйгөөр тэмсэһэн байна.

Октябрьска социалистическэ революциин илалтын һүүлээр советскэ засаг ниитэ-политическэ ажабайдалда хабаадалсаха талаар манай ороной эхэнэрнүүдые эрэшүүлтэй тэгшэ эрхэтэй болгоо һэн. Интгэжэ энээнһээ урда дарлалта доро байһан манай ороной олон тоото арадуудай эхэнэрнүүд өөһэдынгөө творческо ба ажалай эдэбхине али болохоор хүгжөөхэ арга боломжо олоо бэлэй.

1923 ондо Бурят-Монголой АССР тогтоогдоһон байна. Үнгэрһэн 30 жэлэй турша дотор сүлөөтэ Бурят-Монгол большевистскэ партиин хүтэлбэри доро республикаяа хүгжөөн мандуулхын түлөө нилээд ехэ хүсэл зориг гаргаа. Социализм байгуулха асари ехэ хэрэгтэ манай бурят-монгол арадай эхэнэрнүүд нилээд ехэ оруулалта хээ. Энэ гушан жэлэй туршада бурят эхэнэрнүүд коммунизм байгуулгын ехэ хүсэн болон ургаа.

Эсэгэ ороноо хамгаалгын Агуухэ дайнай үедэ манай республикын эхэнэрнүүд фронтдошье, тылдэшье, шэн габьяата ажалаараа суурхаһан байна. Медицинскэ сестра Клавдия Крицкаягай, врачнар Долгор Цыденовагай, Евгения Вампиловагай, Елена Имековагай ба дайнда баатарлигаар наһа бараһан врач Мария Андреевагай болон бусадай нэрэнүүд алдаршаа һэн.

Үнгэрһэн 30 жэлэй турша дотор Ленин—Сталинай партиин хүтэлбэреэр манай республикын эхэнэрнүүд идейно-политическэ хэмжээгээ дээшэлүүлхэ, ажалай ба творческо үүсхэлээ арьбадхаха талаар гайхамшагта амжалтануудые туйлаа.

Урдань таряашад малшад байһан эхэнэрнүүдэй дундаһаа урган гараһан олон тоото эхэнэр хүдэлмэришэд республикын үйлэдбэриин һалбари бүхэндэ амжалгатайгаар хүдэлмэрилжэ байна.

Сталинска түрүүшын табанжэлнүүдэй үедэ манай республикын предприятинуудта хүдэлмэришэн эхэнэрнүүд хүдэлмэришэдэй 15—20 процентнь байгаа һаа, мүнөө тэрэ процентнь нилээд ургаа. Жэшээлхэдэ, Улан-Үдын мяханай комбинадта, сэмбын фабрикада, оёдолой фабрикада, Кяхтын гуталай фабрикада ба бусад предприятинуудта мүнөө эхэнэрнүүд тэндэхи хүдэлмэришэдэй 60—80 процентнь болонхой.

Һүүлэй жэлнүүдтэ эхэнэрнүүдэй дундаһаа мэргэжэлтэ хүдэлмэришэд, стахановкануud, новаторнууд олоороо урган гараа. ПВЗ-гэй инструментальна цехын токарь Галина Шегольникова, кузнечнэ цехын хүдэлмэришэн Елизавета Рогочева, мяханай комбинадай мастер Кондыбаева, БМАССР-эй Верховно Соведэй депутат Долгоржап Цыдемпилова ба бусад эрхим ажалаараа республика соогос суурхана.

БМАССР-эй 30 жэлэй ойн хүндэлэлдэ дэлгэрһэн социалистическэ мүрысөөндэ Улан-Үдын сэмбын фабрикын утаһа ээрэгшэ Дарья Тумурова, буд нэхэгшэ Мария Афанасьева гэгшэд түрүү зэргэдэ ябана. Эдэ хоёр эдэбхитэд үдэр бүриингөө даалгабарине 140 процент хүрэтэр дүүргэжэ, стахановска ажалай үльгэр жэшээ харуулна. Шэнэ табанжэлэй асари ехэ зорилгонуудые бэелүүлхын түлөө манай республикын колхозно эхэнэрнүүд эршэмтэйгээр хүдэлмэрилнэ. Тэдэнэр ниитын малай тоо толгой улам олошоруулхын, тэрэнэй ашаг шэмэ үгэлгые дээшэлүүлхын түлөө тэмсэнэ. 1952 оной мүрысөөндэ Сэлэнгын аймагай Маленковой нэрэмжэтэ колхозой һаалишан нүхэр Цоу Хайдапова, XVIII партсъездын нэрэмжэтэ колхозой һаалишан А. И. Воронцова, Закаменай аймагай «Улаан-Эрхирик» колхозой һаалишан Э. Н. Нимаева ба бусад һаамхай үнеэн бүриһөө дунда жэшээгээр 2700—2900 литр һү һаажа, ехэ амжалта туйлаа.

Ниитэ-политическэ, гүрэнэй хүтэлбэрилхы органуудта, культурна ба ажахын бүхы һалбаринуудта эхэнэрнүүд эдэбхитэйгээр хабаадалсана. Бурят-Монголой республикын тогтоһон түрүүшын жэлнүүдтэ Соведүүдтэ ба һунгагдамал бусад органуудта үсөөхэн эхэнэрнүүд хабаадалсадаг һэн. Жэшээлхэдэ, 1924 ондо Соведүүдтэ 15 процент эхэнэрнүүд, ВЦИК-гэй гэшүүн нэгэ эхэнэр байгаа һаа, мүнөө СССР-эй, РСФСР-эй ба БМАССР-эй Верховно Соведүүдэй депутадуудаар 35 эхэнэр, нютагай Соведүүдтэ 1762 эхэнэрнүүд һунгагданхай. Эхэнэр багшанар, врачнар, инженернүүд, техникүүдэй тоо жэл ерэхэ тудам олошорно. Мүнөө республика дотор 3000 шахуу эхэнэр багшанар, 500 эхэнэр врачнар ажаллажа байна. Тэрэшэлэн бэлигтэ артистнууд олоороо урган гараа. Олон эхэнэрнүүд наукануудай кандидадай хүндэтэ нэрэ зэргэ олоһон байна. Тэдэнэй тоодо филологическа наукануудай кандидадууд А. Н. Тантятова, Е. В. Баранникова, Н. О. Шаракшинова, юридическэ наукануудай кандидат Е. И. Аюева, түүхын наукануудай кандидат К. М. Герасимова ба бусад бии.

Советскэ Бурят-Монголой эхэнэрнүүд социалистическэ байгуулалтын бүхы участогууд дээрэ үнэн сэхээр ажаллана, дэлхэй дээрэ бата бэхи эб найрамдал байгуулалсахын түлөө оронойнгоо бүхы ажалшадтай хамта тэмсэнэ.

Бурят-Монголой республикын эхэнэрнүүд сүлөөтэ, жаргалта байдал олгоһон Ленин — Сталинай партида, Советскэ правительствода, үнэн зүрхэнһөө баясхалан хүргэнэ.

Республикынгаа 30 жэлэй ойе ажалай үндэр амжалтануудаар угтаха зуураа, коммунизм байгуулгын хэрэгтэ бүхы хүсэ шадалаа үгэхөөр бэлэн байһанаа тэдэнэр мэдүүлнэ.

А. Бартанова.

Партидаа бурят арадай баясхалан

урят-Монголой Автономно Со-
...э Социалистическэ Республи-
анха түрүүн тогтоhонhоо хойшо
...эл гүйсэбэ. Энэ хадаа бурят-
гол арад зоной ажабайдалда бо-
... түүхэтэ событи гээшэ. Энэ
...этэ үдэрые нэрэтэй түрэтэйгөөр
хын тула республикын олонитэ
лшад шэн габьяатайгаар тэмсэ-
байна. Социалистическэ муры-
...эй долгин шэнэ шэиэ хүсэтэй-
хаа хаанагүй дэлгэржэ, ажал
лмэридөө туйлаhан амжалта-
тухай мэдээсэлнүүд фабрика-
болон заводуудай цехүүдhээ,
С-үүд болон колхозуудhаа ерэ-

...э мэдээсэлнүүд хадаа социалис-
...скэ мурысөөнэй бодото дүнгүүд,
...ан уялгануудаа нэрэтэй түрэ-
...өөр дүүргэжэ байhан тухайгаа,
... хэрэгүүд тухайгаа, хэлэhэн
...өө хүрэhэн тухайгаа Коммунис-
...скэ партидаа, түрэл Советскэ
...ительстводаа, агууехэ Эхэ орон-
олонитэ ажалшадай үнэн зүр-
...өө мэдээсэжэ байhан, баяр
...схалангай мэдээсэлнүүд гээшэ.
...етскэ патриодуудай бодото хэрэ-
...ынь нимэл даа. Промышленна
...приятинуудай цехүүдтэшье
...д үзэгты, колхозно поли дээ-
...шье гараад ябагты, малажалай
...мэнүүдээршье ябаад харагты,
...рhэнэй уурхайнууд хударшье
...д үзэгты—ябаhан лэ газартат-
социалистическэ ажалай онон
...тэйгөөр сасаран байхал.

...оциалистическэ Эхэ ороноо улам
... бүхэжүүлхэ, манай орон дотор
...мунизм байгуулгые хурдадхаха
...э ажалша бүхэн үнэн зүрхэнhөө
...элзэнэ, үүсхэл оролдолго гарга-
Тиимэhээ манай бурят-монгол
... зон хэhэн хэрэгүүдээрээ, ам-
...ан амжалтануудаараа баярлаха
...ороо баярлана, омогорхохо зэр-
...ээ омогорхоно. Энэ хадаа Ле-
—Сталинай хүсэн түгэлдэр пар-
... хүтэлбэреэр, агууехэ ород ара-
ахадүүгэй туhаламжаар туй-
...даhан амжалтанууд гээшэ.
... хадаа Октябрьска рево-
...ЦИИН илаhанай hүүлээр ленин-
-сталинска национальна сэсэн
...гэн политикые бэслүүлhэнэй
...ар туйлагдаhан амжалтанууд
...шэ. Энэ хадаа эрхэ сүлөөтэй, зол
...галтай болоhон арадай творче-
... ажалайнь аша үрэ гээшэ.

...нгэрhэн 30 жэлые түүхын та-
... абажа харабал, энэ хадаа тон
...онихон болзор гээшэ. Түүхын
...э богонихон болзор соо бурят-
...гол арадай ажабайдалда нимэ
хубилалтанууд хайшан гээд бо-
...б гэжэ асуубал, Ленин—Стали-
... партиин анхарал оролдолгоор
...оо гэжэ тобшохоноор харюусаха
...эгтэй.

...ктябрьска социалистическэ ре-
...оюцин урда тээ хаанта хархис
...агай үедэ бурят-монгол арадай
...эн зуугаад жэлэйнгээ түүхые
...эргэhэн байна. Тэрэ хэдэн зуу-
...д жэлэй турша соо бурят-монгол
...лшад дарлалта мүлжэлтэhөө,
зоболонhоо, уйдхар гашуудал-
..., аюул занaлтаhаа ондоо юумэ
... үзөөгүй. 1904 ондо Чита городто
...най генерал Куропаткин гэдэгэй
...хэдэнь бурят-монгол арад зоной
...эгсэлнүүд тухайда гуйлтатайгаар
...егацин хандахада, тэрэ алуур-
генералай иигэжэ хэлэhыень
...э тэмдэглэлтэй болоно:

«Мэдэгты юрэдөө, хэрбээ танай
зоной муу зан гаргаа hаань, таанар
харюусахат. Бурхан зайлуул, хэрбээ
танай зоной ямар-нэгэн дура хүсэл
гаргахаяа hанаа hаань, хаанай за-
хиралтануудта эсэргүүсэхээ hанаа
hаань, таанар тэрэ дары үнэhэн тс-
борог болгон үгы хэгдэхэ байhагаа
мэдэгты. Газар дайда дээрэ таана-
рай мүршье үлэхэгүй. Энэ хабыг,
эндэ хэды шэнээн ород сэрэгүүд
байна гээшэб, тиигээд хэдэн зуун
мянган сэрэгүүдые асаржа болохо
байна, таанар нюдэ сабшаха зуура
тэhэ дарагдажа, үгы хэгдэхэт. Таа-
нар юушье эрихэ ёhогүйт. Таанар
имагтал хайра гуйха аргатайт».

Хаанта хархис засагай үедэ бу-
рят-монгол зоной ямар байдалда
байhан тухайнь, ямар «эрхэтэй»
байhан тухайнь генерал Куропаткин
сэхэ табижархиhан байна бшуу.

Иимэ харанхы хара тамын оёор-
hоо бурят-монгол арад зониие Агуу-
ехэ Октябрьска социалистическэ ре-
волюци абаран гаргажа, эрхэ сү-
лөө, зол жаргал олгоо. Мүнөө Со-
ветскэ Союзайнгаа олон миллион
арадуудай ахадүүнэрэй бүлэ соо
эрхэ сүлөөгөөр түгэлдэр, зол жар-
галаар билтаран ажаhууhанайнгаа
түлөө бурят-монгол олонитэ ажал-
шад хүсэн түгэс Коммунистическэ
партидаа, түрэл Советскэ прави-
тельстводаа гүн зүрхэнэй халуун
баясхалан хүргэнэ.

Урдань бүтүү ой тайга, хооhон
тала губи байhан газарнуудта со-
ветскэ засагай жэлнүүдтэ томо то-
мо фабриканууд болон заводууд,
бүхэли городууд урган бодоо. Бу-
рят-Монголнай индустриальна рес-
публика болонхой. 1952 оной эсэстэ
томо промышленностиин предприя-
тинуудай тоонь 1923 онойхиhоо оло
дахин олошоржо, гурбан зуу гаран
болоо. Тиихэдэ томо промышлен-
ностиин валовой продукциин хэм-
жээн 1923 онойхиhоо 119 дахин ур-
гаhан байгаа. Ленинэй ордено па-
ровозо-вагонно заводоймнай бүтээн
гаргаhан паровозууд оронойнгоо али
олон түмэр замуудаар дорюун сэл-
гёоноор хуугайлан ябадаг болоhоор
үнинэй. Манай республикын про-
мышленна предприятинуудай бүтээ-
hэн элдэб янзын продукци комму-
низмын агууехэ барилгануудта эль-
гээгдэжэ байдаг болонхой. Энээгээ-
рээ республикымнай ажалшад омо-
горхохо ёhоороо омогорхоно. Хү-
нүүдэй зол жаргалай дээжэ—ком-
мунизм байгуулгада хабаадалсажа,
өөрынгөө хубитые оруулха золтой
болоhонойнгоо түлөө бурят-монгол
арад хүсэн түгэс Коммунистическэ
партидаа, түрэл Советскэ прави-
тельстводаа гүн зүрхэнэй халуун
баясхалан хүргэнэ.

Республикымнай тогтоhон сагhаа
хойшо үнгэрhэн 30 жэл соо хүдөө
ажахымнайшье хэмгүй ехээр хүг-
жөө, 1923 онтой сасуулбал, 1953 он-
до тарилгын талмай 3 дахин, тэрэ
тоодо шэнинсэ таридаг талмай 10
дахин үргэжөө. Механизациин хэм-
жээн ехэтэ ургаа. Мүнөө үедэ 38
МТС, хүдөө ажахын научно-тур-
шалгын хэдэн эмхи зургаанууд
ажаллажа байна. Колхоз бүхэнэй
поли дээрэ хэдэн олон комбайнууд,
тракторнууд, мүн орёо оньhото бу-
сад машинанууд хүдэлмэрилжэ ябa-
даг болоо. Малажалай фермэнүүд-
тэшье гайхалтай hониин машина-
нууд, электрическэ агрегадууд
ажалладаг болонхой. Элбэг баян
ургаса ургуулжа, адууhа малайнгаа
тоо толгойе олошоруулжа, ашаг шэ-
мыень дээшэлүүлжэ, олзо дохо-д
ехээр оруулдаг болоhон дээрэhээ
колхозууд-миллионернүүд бии бо-
лоо. Саашадаа тэдэнэй тоогой жэл-
hээ жэлдэ олошоржо байхань лаб-
тай. Колхознигууднай улам бүри
болбосон культурна, баян шанга
шадалтай боложо байна. Республи-
кымнай хүдөө ажахы өөрынгөө эл-
дэб продукциие Эхэ орондоо үгэнэ,
промышленностиин хүгжэлтэдэ ту-
hална.

Иимэ баян hайхан колхозно бай-
далайнгаа түлөө бурят-монгол арад
зомнай хүсэн түгэс Коммунистичес-
кэ партидаа, түрэл Советскэ прави-
тельстводаа гүн зүрхэнэй халуун
баясхалан хүргэнэ.

Культурна байгуулалтада бури-
шье ехэ амжалтанууд туйлагдаа.
Үзэг бэшэг мэдэхэгүй ябадал бури-
мүhэн усадхагдаа. Уялгата ёhоной
бүгэдэнитын эхин hуралсал бэе-
лүүлэгдээд, бүгэдэнитын долоон
жэлэй hуралсал бэелүүлэгдэжэ за-
халаа. Дунда hургуулигүй аймаг,
эхин hургуулигүй колхоз гэжэ ма-
найда байхагүй. Һургуулиин наhанай
ехибүүдhээ эхилээд, үндэр на-
hатай үбгэд, хүгшэд хүрэтэрөө ном,
газетэ, журнал уншажа байдаг бо-
лонхой. Айл бүхэнэй шахуу гэргэ
радио оронхой. Холын хүдөө нюта-
гуудташье Ильичын лампочканууд
носонхой. Жэшээлхэдэ, Сэлэнгын
аймагай 13 бүхы колхозуудынь ра-
диотой, тэдэнэй 10 колхозуудынь
электричествотэй болоhон байна.
Наука, литература болон искусст-
вын талаар абажа харабал, ямар
үзэгдөөгүй ехэ амжалтанууд туй-
лагдаа гээшэб! Бурят-монгол ара-
даймнай дундаhаа научна хүдэлмэ-
рилэгшэд, поэдүүд, уранзохёолшод,
уранзураашад, композиторнууд,
багшанар, врачууд, артистнууд ур-
ган гараа. Эдэ бүхы мэргэжэлтэдэй
дундаhаа агуухэ Эхэ орон доторoo
суурхажа, мэдээжэ болоhон нүхэд
олон.

Формоороо национальна, удхаа-
раа социалистическэ бурят-монгол
культурын үрэ ехэтэйгээр hалбаран
мандажа байhан тухай хэдэн олон
жэшээнүүдые харуулжа болохо
бшуу. Энэ культурын хүгжэлтэнэй
ашаар арадаймнай моральна шэнжэ
шанар эрид хубилаа, духовно эрил-
тэнүүдынь ургаа.

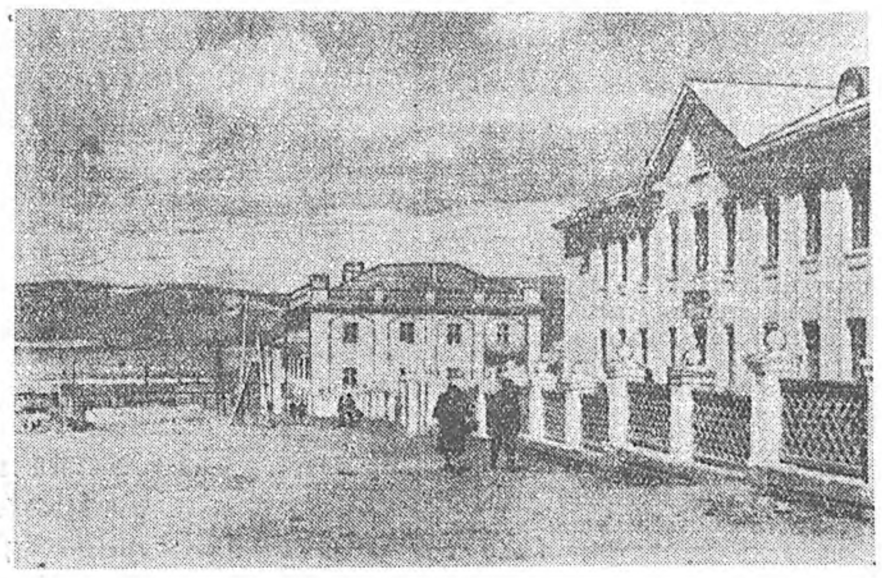
Наука, литература, искусство бо-
лон культурынгаа үргэн далайса-
тайгаар hалбаран мандажа байhа-
най түлөө, ерээдүйнгөө бури ехэ
хүгжэлтын, зол жаргалай түлөө бу-
рят-монгол арад зомнай хүсэн түгэс
Коммунистическэ партидаа, түрэл
Советскэ правительстводаа гүн зүр-
хэнэй халуун баясхалан хүргэнэ.

Арад зомнай энэ баяр баясхалан-
гаа, ухаан бодолдоо, улаан зүрхэн-
дөө нангинаар хадагалжа ябахаhаа
гадна, үльгэр туужануд, уран зо-
хёолнууд, ирагуу дуунууд соогоо
мүнхэжүүлэн дуулана.

Илалдашагүй Коммунистическэ
партиин, Ленинэй—Сталинай магта-
hан үльгэр туужанууд, арадай онь-
hон үгэнүүд, дуунууд, шүлэгүүд, поэ-
мэнүүд олонитэ ажалшадай дун-
да ехэ үргэнөөр дэлгэрэнхэй.

Эдэ бүгэдэ бултадаа Коммунис-
тическэ партидаа бурят-монгол арад
зоной гүн зүрхэнэй халуун баясха-
лан гээшэл.

Ц. ЦИБУДЕЕВ.

ЗУРАГ ДЭЭРЭ: Шахты посёлогой Ленинэй нэрэмжэтэ үйлсэ. Баруун талаhаа: дунда hургуулиин байшан харагдана.

М. Минеевэй фото.

Республикын кочегаркада

Галуута-Нуурай зүүн урдахи до-
бые Загастай нютагай арад зон
«Сагаан добо» гэжэ урдань нэрлэ-
дэг байhан юм. Эндэ үнэтэ шулуу
нүүрhэн бии юм гэжэ тэдэнэр мэ-
дэдэггүй байгаа. Имагтал совет-
скэ засагай үедэ энэ баялиг эли-
рүүлэгдээ.

1931 онhоо эхилжэ тус нютагай
ашагта малтамалнуудые шэнжэл-
hэн советскэ геологууд шулуу
нүүрhэнэй айхабтар ехэ запас эли-
рүүлээ hэн. 1940 ондо союзна пра-
вительство Бурят-Монголдо шэнэ
кочегарка эмхидхэхэ гэhэн тогтоол
гаргаhан байха юм.

Тиин Галуута-Нуурай эрьедэ
нүүрhэнэй шахтанууд, шахтёрнуу-
дай поселок баригдажа эхилээ hэн.
Тэрэ гэhээр олон жэл үнгэрөө. Мү-
нөө эндэхи шахтанууд эрхим зэр-
гын техникээр гүйсэд хангагданхай.

Нүүрhэ өөрөө малтадаг врубо-
ва машинанууд, скрепковэ тран-
спортернууд болон бусад хүсэтэ ма-
шинанууд рудоуправлениин бүхы
шахтануудта хүдэлмэрилнэ.

Советскэ Эсэгэ оронойнгоо техни-
кые эрхимээр шудалжа, тэрэниие
гүйсэд ашаглан, шэн зоригтойгоор
ажалладаг шахтёрнууд, инженер-
нүүд, техчигүүд эндэ олоороо ур-
гаа.

Республикын бүхы аймагуудhаа
ерэжэ, шахтерой мэргэжэлдэ hура-
hан шамбай залуу, шадабари мэр-
гэжэлтэй бурят хүбүүд тэдэ шах-
тёрнуудай дунда олоороо ажалла-
на. Шулуу нүүрhэ түргэнөөр мал-
тажа, үндэр бүтээсэтэйгээр ажал-
ладаг болоhон Гомбосурун Айсуев
бүхы коллективэйнгээ омогорхол
болотороо ургаа. Урдын малшан,
мүнөөнэй шахтёр Айсуев нүүрhэ
ашаалдаг Е—153 маркын хүсэтэ
машиные мүнөө шадабаритайгаар
жолоодоно. Халаан бүриингөө нор-
мые 200 процент хүрэтэр дүүргэдэг
энэ шахтер hарадаа 2500—3000 тү-
хэриг салин олодог юм.

Крепильщигээр ажалладаг за-
луу шахтер Мункуев халаан соогоо
40 рама тодхохын орондо 80-ые тод-
ходог түрүү хүнүүдэй нэгэн болон-
хой. Тэрэнэй оруулhан рационали-
заторска дурадхалые үйлэдбэридэ
нэбтэрүүлхэдэ, новалоотбойщигуу-
дай ажалай бүтээсые 25 процент
хүрэтэр дээшэлүүлхэ арга боломжо
олдоhон байна.

Горно-промышленна hургуулине
отличнаар дүүргэhэн Цыбиков,
Алхунов гэгшэд крепильщигэй, за-
вальщигай, новалоотбойщигой мэр-
гэжэлнүүдые шудалаад, инженер-
но-техническэ хүдэлмэрилэгшэд хү-
рэтэрөө ургаhан байна. Иимэ жэ-
шээнүүд эндэ олон.

Шулуу нүүрhэ малтадаг орёо
оньhото советскэ машинануудые
шудалhан шахтёрнуудай ажаhуу-
даг олон гэр байрануудтай, столо-
во, магазинуудтай, клубтай, кино-
театртай хүдэлмэришэнэй культур-
на болбосон поселок эндэ оршоно.
Канализацитай, водопроводтой ба
ууралаар түлигдэдэг 3—4 дабхар
шулуун гэр байранууд эндэ олоор
баригданхай. 100 койкотой, дэргэ-
дээ поликлиникэтэй ба аптекэтэй
больница бии.

Үхибүүдэй ясли, садай, горно-
промышленна hургуулиин, эхин ба
дунда hургуулинуудай, баниин ба
хлебопекарниин гэр байранууд
Галуута-Нуурай зүүн урда эрьеын
добуун дээгүүр жэрылдэнэ.

1953 ондо культурно-гэгээрэлэй
ба коммунально-ажахын гэр байра-
нуудые барилга үргэн фронтоор
ябуулагдана. Мүнөө 14 квартира-
нуудтай 3 дабхар шулуун гэр түр-
гэн методээр бодхоогдожо байна.
Мүн 300 хүнэй hууритай хоёр
дабхар клуб шэнээр баригдажа
эхилээ. Сэсэг набшаар бүрхээгдэ-
hэн, 16 гектар талмайтай культу-
рын парк нээгдэхэеэ байна.

Галуута-Нуурай шахтануудай
дэргэдэхи hургуулинуудта дээдэ
эрдэмтэй хэдэн арбаад багшанар
олон зуугаад үхибүүдые hургана.
Гадна, зуу холо гаран залуу шах-
тёрнууд үдэшын hургуулида ябажа,
эрдэмээ дээшэлүүлнэ.

Шахтёрнуудай хуушан клубай
дэргэдэ нээгдэhэн библиотекэ 15
мянган номтой юм. Тэндэ уншаг-
шадай тоо үдэр бури олошорно.

Республикын горнягууд советскэ
Бурят-Монголой республикын 30
жэлэй ойн хүндэлэлдэ стахановска
вахтада барандаа жагсаад, горь-
тоой амжалтануудые туйлаа. Хоёрдо-
хи ба гурбадахи шахтануудай кол-
лективүүд шулуу нүүрhэ малтаха
табан hарынгаа түсэбые болзор-
hоонь урид дүүргээд, түсэбhөө га-
дуур 2 үлүүтэй эшелон нүүрhэ рес-
публикынгаа промышленна пред-
приятинуудта эльгээгээ.

П. Хантаев.

Хэжэнгын колхоздо

Хабарай дулаахан, hалхигүй үг-
лөөтүүр Дарбагайн үндэрэй орой-
гоор үүр сайража эхилхэтэй хамта,
жаахан борохон болжомуур шубууд
хаа хаанагүй хүгжэмдэн, үглөөнэй
тунгалаг агаарта хөөрэн жэргэнэ.
Удангүй зүүн хойноhоо алтан шара
туяа сасаран, хабарай дулаахан
наран хадын оройгоор мандажа,
газар дэлхэйе гэрэлтүүлнэ. Пэгшэ-
гэр олон айлнуудай дүн сагаан үр-
хэнүүдhээ сагаан утаан бааяжа,
тосхон абяатай, шэмээтэй болобо.
Тиигэhээр байтар үглөөнэй 6 час
боложо, гудогой нарихан абяан
агаарые суурятуулна.

Үглөөгүүр эртэ бодоhон колхоз-
нигууд ажал хүдэлмэридөө яаран
урда үдэшынгөө даабариие үлүүлэн
дүүргэхээр зорижо, участок бүхэн
тээшээ улигам моридоороо гүйл-
гэлдэнэ.

Энэ хадаа Хэжэнгын аймагай
Молотовой нэрэмжэтэ томодхогдо-
hон колхозой центр болоно...

Энэ колхозой гэшүүд ээhэдөө
электростанци бариха гэжэ үнинэй
хөөрэлдэдэг байгаа. Тиин колхоз-
нигууд хэтэ заяанай хүсэл бэе-
лүүлэгдэжэ, электростанци барига-
даа. Үдэшэндөө колхозой гол үйл-
сэдэ, мүн колхознигуудай гэрнүүд-
тэ электрын гэрэл яларна. Үлэ-
рэйнгөө ажалые амжалтатайгаар
дүүргэhэн колхознигууд элек-
трын лампочкануудаар ялаhан,
аржагар олон сонхонуудтай клуб
тээшээ кино харахаяа бүлэг
бүлэгөөрөө ошонод. Тэдэнэй дунда
колхозой эрхим hаалишан,
БМАССР-эй Верховно Соведэй де-
путат Цыпилма Дашеева, суута
тракторист Цырен-Намдак Нам-
сараев гэгшэд бии. Тэдэнэр ажал-
даа туйлаhан илалта амжалтануд
тухайдаа нүхэдөөрөө яриллана.
Залуушуул бүгэдэ баяртай хүхюу-
тэй, энеэлдэнэ, дуулалдана...

1953 он соо колхоз малажалай
томодхогдоhон 5 тэчкодо малаа ав-
томатическаар уhалдаг, үнеэдэ ме-
ханическаар hаадаг болохо юм.
Малажалай бүхы фермэнүүд кон-
центрированнэ ба бүдүүн тэжээл
хэршэн бутаруулха ба ууралтуулха
механизмуудаар бүрин хангагдана.
Мүн хонидой ноhо электрын хү-
сөөр хайшаладагдаг болохо юм.
Таряа сэбэрлэхэ, хатааха хүдэлмэ-
ри бүрин механизацилагдаха байна.
Үлэндэ, Хойто-ара гэжэ газарнууд-
та механизированнэ 2 ток ашаглал-
гада оруулагдажа, таряа сэбэрлэ-
дэг машинанууд электрын хүсөөр
хүдэлэгдэхэ юм. Мүн столярна ба
түмэр дархалха механическа мас-
терскойнууд эндэ эмхидхэхэ байна.
Колхоз болбол ажал ехэтэй бүхы
хүдэлмэреэ электрын хүсөөр меха-
низацилжа эхилээ. Мүнөө энэ кол-
хозой гэшүүдэй материальна болон
культурна байдал улам hайжарна.
Айл бүхэндэ Ильичын лампочка-
нууд яларна, радио дуугарна, кол-
хознигууд газетэ, журналнуудые
олоор захина. Энэ колхозой центр-
тэ клуб, улаан булан, hургуули,
амбулатори бии. Энэ колхозой гэ-
шүүд малайнгаа үбэлжэлгые hай-
наар үнгэргөөд, нинтынгээ мал үс-
хэбэрилхэ 1953 оной түсэбые бүхы
түрэлэй малаар дүүргээ. Хабарай
тарилгые агротехническэ hайн бол-
зорто дүүргээд, мүнөө пар хахалжа
байна.

П. Содбоев.

РЕСПУБЛИКЫН ТҮРҮҮ ХҮНҮҮД

ЭРХИМ СТАХАНОВКА

☆☆

ОЧЕРК

☆

1947 ондо Вера Суворова сэмбын
...брикада ажаллахаяа ерээ hэн.
...ихэдэнь эрхим ткачихануудай нэ-
... Августа Болоковагай хажууда
...жа hурахаар Верые табиhан
...йгаа. Тиигээд, басаганда станок
...руулhан, челногоо хайшан гээд
...гэдэгые, таhарhан утаhые ягаад
...гэнөөр оложо залгадагые заажа
...ө hэн.

—Ши түрүүшээр миниин хайшан
...д хүдэлмэрилхые хаража аба.
...лээрнь ши өөрөө туршаад үзэ-
...,—гэжэ хэлээд Августа түрүү-
... нэгэ, удаа тээнь хоёрдохи
...огоо хүдэлгэжэ эхилээ.

Үглөөдэрынь Вера миил ажаглан
...ажа байхаяа болёод, харин Ав-
...тада туhалжа захалаа. Тиихэдээ
...ногто утаhа оройжо, машинаяа
...элгэжэ шадаха болоод байба.
...адахи үдэрнүүдтэ утаhанай та-
...хада алдангүйгөөр олодог бо-
...шье hаа, гансахан утаhаяа түр-
...өөр зангидажа шадахагүй бай-
...о.

—Хара наашаа, иигэжэ хэдэг юм,
...ээд Августа утаhые яажа занги-
...а хэрэгтэй байhыень Верэдэ
...жа үгөө.

—Яахадаа таагүй байна гээшэб?—
... Вера хэлэнэ,—Даншье удаан
...юноб. Баhа, тиимэ зангилаа сэм-
...эхэлгые гутаана.

—Теэд ши hайнаар зангидажа
...ыш, тиигэбэл, гутаахагүй бай-
...ш,—гэбэ.

...ин Августын угаа бушуу түргэ-
... хүдэлмэрилжэ, хоёр станогуу-
... тон шадамараар хүдэлгэжэ
...хыень Вера гайхан харадаг бай-
... Тиихэдээ өөрөө иимэ бэрхээр
...элмэрилдэг боложо хэзээшье
шадахагүйб гэжэ hанадаг hэн. Ве-
рын утаhаяа залгамсаарнь дахяад
таhардаг байба. Тиигэжэ хэдэн үдэр
соо тулиhан болобошье, бушуу түр-
гэнөөр хүдэлмэрилдэг боложо үшөө
шадаагүй бэлэй.

«Энэ юун гэhэн модохир гартай
хүн гээшэбиб?»—гэжэ залуу ткачиха
сухэрхэдөө бододог байба.

Байн-байтараа өөрынгөө мэргэ-
жэл шудалжа захалаа.

Вера сугтаа ажалладаг нүхэр-
тэйгөө хамта үглөөгүүр станогоо
шалгажа үзөөд, халаанаа тушаан
абахаар бэлэдхэбэ. Урдань цехын
начальник байhан Михаил Семено-
вич Алексеев, Нина Алексеевна,
Августа гурбан станогой дэргэдэ
ерэбэ. «Иихэдээ юун болоо гээшэб?
—гээд Вера агшан зуура бодолгото
болобо. —Ямар нэгэ зэмэ хэжэрхёо-
гүй хүн бэзэб? Үгы даа, тиимэ юумэ
байха ёhогүй». Нина Алексеевна
миhэд гээд, Верын гар барижа мэн-
дэшэлбэ. Мүн цехын начальнигшье
хажуудань ерэжэ мэндэшэлээ.

—Вера, энэ шиниин станогтой зэр-
гэлээд байгааша станок мүнөөдэр
сүлөө байна,—гэжэ цехын началь-
ник хэлээ.—Юрэ hаяаршье эзэтэй
болохогүй байна. Ши хоёр станок
дээрэ хүдэлмэрилжэ шадаха гээшэ
гүш?

—Хоёр гэжэ гү?—гээд Вера ба-
хардаhандаа дуугаржархиба.

—Хоёр даа. Шамайе хоёр станок
дээрэ хүдэлжэ шадаха юм гэжэ
багшашни найдуулна,—гээд цехын
начальник үргэлжэлүүлнэ.—Өөрөөл
шиндхэхэ болоош...

Хоёр станок дээрэ ажаллаха гээ-
шэ ткачиха бүхэнэй халуун хүсэлэн
байдаг юм. Юундэб гэхэдэ, иихэдээ
шамда этигэнэ, шамайе тооно, ша-
майе сэгнэнэ гээшэ... Теэд, Вера
өөрөө энэ этигэл найдабариие ха-
рюулжа шадаха гээшэ гү?

Энэ хадаа Верын бүхы наhанда
мартагдашагүй үдэр болохо ушар-
тай. Тэрэ хадаа бусад hурагша ба-
сагадhаа түргэнөөр станогоо шуда-
лаад, мүнөө хоёр станок дээрэ хү-
дэлhэн бэеэрээ дүрбэн час соо ха-
лаанай нормын хахадhаа ехэнхиие
дүүргэбэ гэжэ обедэй забhарлалгын
үедэ цех дотор барандаа мэдээл
байба. Тэрэнэй түлөө бүгэдөөрөө
баясаад, залуу ткачихые амаршал-
на. Тиихэдэ Августа hургагшань ха-
жуудань ерэhэн бэеэрээ шангаар
тэбэрибэ.

—Бэрхэш даа, бишни hанаагаа
ехээр зобоhон байгааб,—гэжэ тэрэ
хэлээ hэн.

Ямаршье сагта туhаламжа үзүүл-
хээр бэлэн байhан эбтэй эмхитэй
коллективэй хүсые мүнөөдэр Вера
хэзээ хэзээнэйхиhээ үлүү ехээр
мэдэрбэ. Обедэй hүүлээр ажаллажа
байхадань, үе-үе болоод лэ хү-
нүүд хажуудань ерэжэ, өөрынь яма-
раар хүдэлмэрилжэ байхыень hо-
нирхон харадаг байгаа.

Сагай ошоhые Вера обёороогүй
байшоо. Иигээд халаан дүүрэбэ.
Вера машинаяа нүхэртөө тушаажа
үгөөд, үүдэн тээшэ ошожо ябатараа,
показательнуудай доскагай дэргэдэ
суглараад байhан бүлэг хүдэлмэри-
шэн эхэнэрнүүдые хараба. Верын
ерэхэдэ, тэдэнэр харгы гаргажа
үгөөд урагшань табиба. Ханада,
показательнуудай доскагай хажуу-
да «Плакат-молни» няалгаатай бай-
гаа hэн. Тэрээн дээрэ иигэжэ бэ-
шээтэй байба: «Вера Суворова бури
hаяхан манай цехтэ ажаллахаяа
ерээ hэн. Тиигээд тон түргэнөөр
мэргэжэл шудалhан бэеэрээ мүнөө-
дэр хоёр станок дээрэ ажаллаха
зуураа нормоёо зуун табан процент
дүүргэбэ. Залуу ткачиха Вера Су-
воровада амаршалга хүргэе!»

Верын досоо баяр түрэжэ, уни
бутархадал гэбэ.

—Халуун баясхалан хүргэнэб, нү-
хэдүүд!—гэжэ Вера сэдьхэлээ хү-
дэлгэн байжа хэлээ hэн.

Жиирэй ткачихын эршэмтэй шан-
гаар ажаллаха үдэрнүүд эхилээ.
Вера техминимумэй кружогто нэ-
гэншье занятиhаа таhарангүй ябаба,
дүйтэй шадамар ткачихануудтай,
мастертай зүбшэжэ үзэдэг байгаа.
Тиигээд нормоёо 120, заримдаа 130
процент хүрэтэр дүүргэдэг болоо.
Теэд энээгээр hанаагаа амаршажа
болохо гээшэ аал? Үгы ааб даа,
тиимэhээ Вера үсэд хатуу зоригтой-
гоор hуралсажа үргэлжэлүүлбэ.
Мүнөө болоходо нилээд олон залуу
ткачиханууд өөрhөөнь зүбшэл hура-
жа хандадаг болоо. Тэрэ общест-
веннэ хүдэлмэридэшье эдэбхитэй-
гээр хабаадалсадаг байгаа. Һүү-
лээрнь 1950 ондо Верын ажабай-
далда горьтой ехэ событи болоо бэ-
лэй. Фабрикын коллектив тэрэниие
Улан-Удын городской Соведэй депу-
тадаар hунгаhан байгаа.

...Нэгэтэ Вера Суворова, Сэня
Раднаева, Аня Шишкина гэгшэдые
директорэй кабинедтэ дуудажа
ерүүлээ. Тэндэ утаhа ээрэлгын бо-
лон сэмбэ будалгын цехүүдэй хү-
дэлмэришэн эхэнэрнүүд hуужа бай-
ба. Мүн эндэ фабрикын директор
Василий Федорович Паршин, пар-
тийна организациин секретарь Вик-
тор Алексеевич Федоренко гэгшэд
байhан юм.

—Басагад, hуугты наашаа,—гээд
Василий Федорович тэдэндэ дурад-
хаба.

Тиигээд фабрикын ажал хэрэгүүд
тухай хөөрэлдэбэ, хүнүүдэй хэлэхые
шагнажа абаба. Тиигэжэ hуутараа:
—Таанарай хэнтнай Москва ошожо
үзөө hэм? —гээд гэнтэ асууба.

Москвада гэжэ гү? Үгы даа, хэн-
шье ошожо үзөөгүй байшоо. Моск-
ва! Кремлёвско курантнуудай ира-
гуу hайханаар ханхинан зэдэлхые
шагнаагүй, энэ инаг hайхан город
тухай дуу дуулаагүй хэн байха бэ-
лэй. Манай Эхэ ороной столица —
Москвада инаг Сталин ажа-
hуудаг, ажалладаг байгаа. Нүхэр
Сталинай заабаряар эндэ, Улан-
Удын захада шэнэ фабрика бод-
хоогдожо, тэдэ басагадта ажабай-
далай hургуули болоhон байна
бшуу.

Директорэйнгээ хэлэхые шагнаха-
даа басагад хүсэд этигэнэгүй хэ-
бэртэй. Тэдэнэй Москва ошохо бо-
лоhон тухай дуулгахын тулада тэ-
дэниие эндэ дуудажа асарhан бай-
ба.

—Эрхим стахановецууд таанарые
Москва эльгээхэ гэжэ дирекци бо-
лон партийна организаци шиидхээ.
Московско ткачихануудта ошожо
hурагты,—гэбэ.

Вера, Соня болон мүн бусадшье
ткачиханууд Москва ошожо ерэhэ-
нээ мүнөө хүрэтэр мартаагүй, эли
тодоор hанажа, дурсажа байдаг.
Столицамнай тэдэниие тон хүндэтэ
айлшад шэнгеэр угтажа абаа hэн.

...Петр Алексеевэй нэрэмжэтэ
фабрика. Вера, Соня, Аня гурбан
бүд нэхэлгын цех соогуур ябанад.
Харахада эндэ станогуудынь Улан-
Удынхидэл адли байна. Теэд хүдэл-
мэришэн эхэнэр бүхэн хэдэн олон
станок дээрэ ажаллана.

Московско ткачиха эдэнэр шэнги
мүн лэ залуухан, урдаhаань хараад
миhэлзэнэ. Сүлөө гарахатайнь са-
суу тэрэ айлшадтай хөөрэлдэбэ.
Тиихэдээ «таанарые манайхин үни-
нэй хүлеэжэ байгаа юм» гэжэ мэ-
дээсэбэ. Нэгэ хэдэн минута болом-
соор, Вера Суворова станогой дэр-
гэдэ зогсоод, эндэ ажаллажа эхилээ.

Московско хани басаганиинь тэ-
рэнэй хажууда дахяад ерэбэ. Тии-
хэдээ дадал болоhон хёрхо хурса
нюдөөрөө харахадаа Вера буруу-
гаар зангидана гэжэ хүрэhөөр ой-
гоhон байгаа.

—Вера, ши иихэдээ юу хэжэ бай-
наш? Энэшни буруугаар зангидаг-
даад байнал. Тиимэhээ эд бүдые гу-
таахалши. Энээниие нэхэлгын зан-
гилаагаар зангидаха хэрэгтэй,—гэ-
бэ.

—Энэмни ямар зангилаа гээшэб?—
гэжэ Вера мэдэхэгүй байшоо. Теэд
нүхэрынь тэрээндэ заажа үгэбэ.
Мэдэн гэхэдэнь, тэрэниие hураггүй
түргэнөөр зангидажа болохо бай-
шоо. Тиигээд тэрэнь бүд нэхэхэдэ
ямаршье мүр сараа гаргахагүй бай-
ба.

Һүүлээрнь Вера шэнэ аргаар
ажалладаг болохо гэжэ оролдодог
болоо hэн. Забhарлалгын үедэ тэрэ
шэнэ аргые дахин дабгаха ушартай
болобо.

—Зүбөөр зангидanаш, теэд үшөө
аляар хүдэлнэш. Нэгэ недели
ажаллаад байхадаа, хуушан занги-
лаагаа мартаха байхаш,—гэжэ тэ-
рэ басаган Верэдэ хэлээ hэн.

(Түгэсхэлынь 4-дэхи нюурта)

Австридахи информациин советскэ албанай мэдээсэл

ВЕНА, майн 29. (ТАСС). Австридахи информациин советскэ албан үсэгэлдэр мэдээсэл толилоо, тэрээн соонь иигэжэ хэлэгдэнэ:

«Австридахи СССР-эй верховно комиссар генерал-лейтенант В. П. Свиридов канцлер Юлиус Рааб гэгшэтэй уулзажа, тэрээндэ иигэжэ мэдүүлбэ:

«Советскэ правительство болбол Австридахи германска активууд байһан тула даа СССР-эй мэдэлдэ ороһон «Иббс-Персенбейг» гэжэ гидроэлектростанциин барилгын активуудые австрийска правительствода худалдаха тушаа австрийска правительствын дурадхалые анхарлтайгаар хаража үзэбэ, австрийска экономикодо шухала хэрэгтэй электростанциин барилгые түргэдхэлгэдэ туһалха зорилгоор, австрийска правительствын дурадхаһан условинуудай ёһоор, тус активуудые худалдаха тухай тэрэнэй гүйлтые хангаха гэжэ шиидэбэ.

Зохихо контрактые австрийска правительствын түлөөлэгшэдтэй советскэ талаһаа баталалга Австридахи советскэ эд зөөриин управлениидэ даалгагдаа».

Верховно комиссар В. П. Свиридов ба федеральна канцлер Юлиус Рааб хоёр талын һонирхоһон зарим бусад асуудалнуудые тэрэшэлэн зүбшэн хэлсэбэ.

Залуушуулай ба студентнүүдэй Бүхэдэлхэйн фестивалиин хүндэлэлдэ

ВАРШАВА, майн 29. (ТАСС). Арадай Польшын залуушуул эб найрамдалай ба хани барисаанай түлөө залуушуулай болон студентнүүдэй Бүхэдэлхэйн 4-дэхи фестивальда эдэбхитэйгээр бэлэдхэжэ байна. Эдэ үдэрнүүдтэ ороной промышленна предприятинууд дээрэ суглаанууд боложо, залуу хүдэлмэришэд жэлэй үйлэдбэриин түсэбүүдые болзорһоонь урид дүүргэхэ гэһэн уялга абана.

Болохоёо байгаа Бүхэдэлхэйн фестивальда зорюулагдаһан, польско залуушуулай союзай организациин гэшүүдэй суглаан «Щепин» гэжэ металлургическа завод дээрэ болобо. Залуу металлургнууд шэрэм хайлуулха жэлэйнгээ түсэбые ноябриин 30 хүрэтэр дүүргэхэ гэжэ уряалһан ба тэдэнэй жэшээ дагахыень заводой бүхы коллективые уряалһан байна. Предприятиин бүхы хүдэлмэришэд залуушуулай үүсхэлые халуунаар дэмжэбэ. Кроснодохи залуу текстильщигүүд продукци бүтээн гаргаха жэлэйнгээ түсэбые ноябриин 15 хүрэтэр дүүргэхэ ба 24 мянган злогых алмаха гэһэн уялга абаа.

Залуушуулай ба студентнүүдэй Бүхэдэлхэйн фестивальда зорюулагдаһан залуушуулай суглаанууд промышленна бусад предприятинууд дээрэ газартаряалангай үйлэдбэриин кооперативуудта боложо байна.

БУХАРЕСТ, майн 29. (ТАСС). Сүлөөтэй сагтаа Бухарестын олон зуугаад хүнүүд Августын 23-най нэрэмжэтэ культура ба спортын парк байгуулха ябадалдань залуушуулда туһална. Залуу барилгашад паркые июлиин 15 хүрэтэр барижа дүүргэхэ гэһэн уялга абаа. Залуушуулай ба студентнүүдэй Бүхэдэлхэйн дүрбэдэхи фестивалиин үедэ эндэ спортивна мүрысөөнүүд ба культурна олониитын хэмжээ ябуулганууд бэелүүлэгдэхэ байна.

80 мянган хүнэй байхаар хэгдэһэн стадионой трибунанууд июниин 25 хүрэтэр дүүргэгдэхэ юм.

Стадионой барилгашад абаһан уялгануудаа амжалтатайгаар дүүргэнэ. 12 бригадын нэгэниинь шье нормоёо 100 процентһээ багаар дүүргэнэгүй. Зунай театрын, искусственна нуурай, аллейн барилга бүрин далайсатайгаар хэгдэнэ. Түрүүшын газонууд бии болоо. Энэ парк түмэрөөр хашаалагдажа байна.

Августын 23-най нэрэмжэтэ культурын ба спортын паркын барилгаһаа гадуур, Бухарестдэ бусад стадионууд, спортивна талмайнууд болбосон гоё болгогдоно, һэльбэн заһагдана. Снагов нуурта ехэ хүдэлмэри хэгдэнэ. Тэндэ фестивалиин үедэ онгосоор урилдаан болохо юм.

Эб найрамдалай Пактын түлөө!

МОНТЕВИДЕО, майн 28. (ТАСС). Агуу ехэ табан гүрэнэй хоорондо Эб найрамдалай Пакт баталхын түлөө тэмсэлэй һара Бразилида ехэ амжалтатайгаар боложо байна. «Атомна зэбсэг хорихын түлөө гуманна поход» гэжэ организаци эб найрамдал хамгаалха арадуудай конгрессэй хандалга дэмжэхын түлөө үргэн кампаниие Сан-Пауло штадта ябуулна гэжэ «Импренса Популар» газетэ майн 22-то мэдээсэбэ.

Тус орон дотор суглаанууд ба митингнүүд болоно, тэдэнэр корейскэ асуудалые эбэй ёһоор шиидхэхын түлөө тэмсэлэй лозунг доро үнгэрнэ. Рио-Гранде-до-Сул ба Парана штадуудай эб найрамдалай тала баригшад, мүн прогрессивнэ олон организацинууд энэ һарада эдэбхитэйгээр хабаадана.

Бразилиин олониитын элитэ ажал ябуулагшад Эб найрамдалай Пакт баталха гэһэн эрилтэ табина.

Парижда советскэ ба французска волейболистнуудай хоорондо нүхэр ёһоной уулзалга болоо

ПАРИЖ, майн 29. (ТАСС). Советскэ волейбольно командын ба «Рено» гэжэ автомобильна заводуудай французска командын хоорондо нүхэр ёһоной уулзалга үсэгэлдэр үдэшэ Булонь-Бианкур гэжэ парижска хүдэлмэришэнэй пригородтэ болобо. Советскэ спортсменүүд 3:0,—15:6, 15:6, 15:5 тоотойгоор шүүбэ. Тэрэнэй һүүлээр советскэ волейболистнууд хоорондоо наадаба.

«Рено» заводуудай хүдэлмэришэд ба Булонь-Бианкур пригородэй хүн зон советскэ спортсменүүдые халуунаар угтаба.

ЭРХИМ СТАХАНОВКА

(Түгэсхэл)

Тиигээд Вера бүд нэхэлгын хэрэгтэ өөрыень анхан түрүүн һургаһан Августа тухай һанаад үзэнэ. Тиихэдээ Вера өөрөө мэнэ һаяар тэрэ хуушан багшаяа һургажа эхилхэмни гэжэ оройдоошье мэдээгүй бэлэй.

* * *

—Түрүүн би шамайе һургаа бэлэйб, теэд ши мүнөө намайе һургажа байнаш,—гээд Августа нэгэ бага аягүйрхэһэн хэбэртэйгээр хэлэнэ.

— Хамаагүй даа,—гээд Вера тэрэнэй һанааеынь заһана.—Эгээн нүхала зорилгомнай гэхэдэ: хойно хожомдонгүй, хододоо һуража ябаха ёһотойбди.

Станогой дахяад хүдэлжэ хүнхинэхэтэй сасуу Августын уян бушуу гарнууд шадамар бэрхээр хүдэлнэ. Вера тэрэнэй хойноһоо тон нарииваар ажаглан хараба. Бүхыдөө зүбөөр хэгдэнэ. Гутя түргэнөөршье, һайнааршье зангидана.

—Баяртай, нүхэр, бишни ябахамни. Бэрхэ байнаш, түргэнөөр ойлгоош...—гээд Вера нүхэрэйнгөө шэхэндэнь хашхаран хэлэбэ.

Үдэр бүри тухагүйгөөр ажаллана. Тиихэдээ Вера ткачихануудые шэнэ методтэ һургана, профсоюзай фабкомой даалгабаринуудые дүүргэнэ, һунгагшадай мэдүүлгэнүүдые шалгажа үзэнэ, хүдэлмэришэн эхэнэрнүүдэй дунда хөөрэлдөөнүүдые үнгэргэнэ... Намар болохотой сасуу үдэшын һургуулида һурадаг болоо. Теэд, тэрэнэй шэг шарайда эсэһэн тэмдэг гэжэ бүри байдаггүй бэлэй. Улам ехээр хүдэлмэрилхэ тудам Верын шадал зориг нэмэдэг байба.

...Кандидатска стажнь дүүрэхээ байгаа һэн. Вера партиин гэшүүндэ орохо тухай мэдүүлгэ бариба. Нүхэр Сталинай наһанһаа нүгшэһэнтэй дашарамдан бүхы орон доторнай гашуудалта үдэрнүүд боложо байгаа. Энэ үедэ Вера нойр хоол гээшые мэдэнгүйгөөр ажаллажа байхадаа өөрынгөө бүхы ажаябадалые ойндоо оруулжа бодоод үзэнэ. Бага наһан, һургуули, пионерскэ отряд, комсомол, фабрика... Эдэ жэлнүүдтэ хэлбэрилтэгүй үнэн сэхээр ябагдаа хэбэртэй. Тиимэ олон жэл болоогүйшье һаа, эдэ жэлнүүдые дэмы хооһоор үнгэргөөгүй байна...

Нэгэ хэды хоноод байхада Вера Суворовае Ленин—Сталинай агуу ехэ партиин гэшүүн болгожо абаба. Суглаанай һүүлээр партийна организациин секретарь Виктор Алексеевич Федоренко иигэжэ хэлэбэ:

—Вера, шинии ажабайдал миил һая эхилээд байна гээшэ. Зам дээрэшни бэрхэшээлнүүд ушарха байха. Теэд тэрээнһээ айнгүйгөөр, дабажа гараад, улам урагшаа дабшажа ябаарай! Тиигэжэ бидэнние нүхэр Сталин һургадаг бэлэй.

—Зүб даа, улам урагшаа дабшажа ябахаб!—гээд Вера Суворова тэрэниие дабтан хэлээ һэн.

Н. РЫБКО.

КОРЕЙДЭХИ СОБЫТИНУУД

АРАДАЙ АРМИИН ГЛАВНА КОМАНДОВАНИИН МЭДЭЭСЭЛ

ПХЕНЬЯН, майн 29. (ТАСС). Үнгэрһэн үдэр Арадай армиин частьнууд Хитадай арадай һайндуратантай нигта хани харилсаатай ябажа, центральна фронтын зарим участогууд дээрэ нютагай шанартай байлдаануудые хэбэ гэжэ Корейскэ Арадай-Демократическа Республикын Арадай армиин Главна командовани мүнөөдэр мэдээсэбэ.

Үсэгэлдэр һүни американска авиаци Хванхэ провинцида хүдөөгэй амгалан районуудые зэрлигээр бомбодобо. Олон таряашад алагдаа. Олон гэр ба землянканууд һандаргагдаа.

Мүнөөдэр Арадай армиин зенитнэ частьнууд дайсанай 2 самолёт унагаажа, 5 самолёдыень гэмтээбэ.

Үхибүүдые хамгаалха уласхоорондын үдэрэй урда тээ

Немецкэ үхибүүдэй хоёр ондоо хуби заяан

БЕРЛИН, майн 29. (ТАСС). Ургажа ябаа залуу үетэниие хүмүүжүүлхэ проблемэ хадаа хүн түрэлтэндэ зэбүүрхэдэг фашистска идеологиһоо шалтагаалан хэдэн олон жэлэй турша дотор хохидожо байһан, Германидахи шухала проблемэнүүдэй нэгэниинь болоно.

Германска Демократическа Республикада хүн тухай, илангаяа залуу үетэн тухай анхарал оролдолго түрүү зэргэдэ табигдана.

Германска Демократическа Республикада болоһон социально-экономическа асари ехэ хубилалтануудай ашаар зол жаргалтайгаар ажаһууха ба демократическа ёһоор хүмүүжүүлэгдэхэ, эрдэмдэ һураха бүрин арга боломжо немецкэ хүдэлмэришэдэй, таряашадай ба ажалша интеллигенциин үхибүүдтэ үгтэнхэй.

Мүнөө Германска Демократическа Республикада 8 жэлэй уялгата һуралсал тухай хуулиин ёһоор һургуулиин наһанай бүхы үхибүүд һуралсана. Һургуулинуудай тоо республика дотор жэлһээ жэлдэ ургана. Гансахан 1952 оной турша дотор 70 шэнэ һургуули нээгдээ. Энэ жэлдэ дунда һургуулинуудай тоо 50 процентээр олошорхо байна.

Германска Демократическа Республикын һургуулинуудай һурагшад түлөөһэгүй һуралсалай зүйлнүүдээр ба бэшэгэй хэрэгсэлнүүдээр хангагдадаг юм. Дунда һургуулинуудта хүдэлмэришэдэй ба таряашадай үхибүүд стипенди абана.

Республика дотор олон яслинууд ба үхибүүдэй садууд байгуулагдаа, тэдээн доторхи һууринуудай тоо жэлһээ жэлдэ олошорно. Хэрбээ 1948 ондо яслинууд соохи һууринуудай тоо 1400, мүн 1950 ондо 4335 байгаа һаа, 1952 оной сентябриин 30 хүрэтэр 11.553 болоһон байна.

Үхибүүдэй поликлиникэнүүдэй, мүн үхибүүдэй консультацинуудай үхибүүдые хүмүүжүүлхэ ябадалда эхэнүүдтэ медицинскэ туһаламжа үзүүлгэнь жэл бүри ехэ болоно.

Германска Демократическа Республикын правительство эхэ ба үхибүүн тухай ехэ анхарал оролдолго гаргана. 1950 оной октябриин 1-һээ 1952 оной сентябриин 30 хүрэтэр олон бүлэтэй эхэнүүдтэ ба үхибүү һая түрэһэн эхэнүүдтэ гүрэн 163.578. 479 марка хэмжээтэй тэдхэмжэ үзүүлһэн байна. Германска Демократическа Республикада үхибүүдэй зунай амаралтые эмхидхэлгэдэ ехэ мүнгэ гаргашалагдана. Энэ зунай сезондо 80 мянган үхибүүд пионерскэ лагерьнуудта амарха ба 500 мянган үхибүүд предприятинуудай эмхидхэһэн лагерьнуудта амаралтаяа үнгэргэхэ байна.

Залуу үетэниие Германска Демократическа Республикада үнэн байхаар, единэ, эб найрамдалда дуратай ба демократическа Германиие байгуулхын түлөө, шэнэ социалистическэ общество байгуулхын түлөө тэмсэдэг байхаар хүмүүжүүлэгшэ Э. Тельманэй нэрэмжэтэ эдир пионернүүдэй союз — пионерскэ организаци хадаа Германска Демократическа Республикада үхибүүдые хүмүүжүүлхэ ябадалдань бүлэнэртэ ба һургуулида ехэ туһаламжа үзүүлнэ.

Баруун Германида немецкэ үхибүүдэй хуби заяан тад ондоо байна. Тэндэ «тоһоной орондо пушканууд, һургуулинуудай орондо казарманууд» гэһэн хуушанай фашистска лозунгнууд ажабайдалай замые дахин тодорхойлно.

Дайнда бэлэдхэжэ байгаа боннско зонхилогшод гэгээрэлдэ, элүүрые хамгаалгада, культурна хэрэглэмжэдэ ба социальна хангалгада зорюулагдаһан мүнгэн зөөриие ехэ оролдосотойгоор «алмана».

Эдир наһанай зоболонтойгоор үнгэрдэг орондо — Баруун Германида һургуулиин хэрэгтэ бага анхарал хандуулна. Энээниие буржуазна ба социал-демократическа хэблэлшье мэдэрхэ баатай болоно.

Баруун Германидахи үхибүүдэй байдалые шэнжэлэн «Зюддейче Цейтунг» газетэ иигэжэ бэшээ һэн: «Заняти үнгэргэхэ классуудые подвалнуудта түхеэрхэ баатай болоно. Үдэршье, үдэшэндөөшье үхибүүд искусственна гэрэлдэ номоо үзэдэг юм. Ариг сэбэрэй байдал һургуулинуудта тон муу байна».

Энэ асуудалда хамааран, «Франкфуртер Рундшау» газетэ Шлезвиг-Гольштейн гэжэ газар нютагта «финансова һанамжаар» 500 багшанар хүдэлмэриһөө гаргагдаа гэжэ мэдээсэбэ. Үгытэй ядуу ажаһуудаг ушарһаа олон багшанар педагогическа хүдэлмэрсэ хаяха баатай болоно.

Нюрнбергдэ март һарада болоһон багшанарай митингдэ хабаадагшад баварска правительствода протест эльгээбэ. Бавари дотор һургуулиин хэдэн мянган байра дутагдана, мүнөө байгаа һургуулиин байшангууд «тон таарамжагүй юм» гэжэ тэрээн соонь хэлэгдэнэ.

Нюрнбергдэ болоһон багшанарай тэрэ митинг дээрэ үгэ хэлэһэн гамбургска профсоюзна ажал ябуулагша Келер хадаа залуу үетэнэй хүшэр хүндэ ажабайдалые харуулаа. Тэрэнэй харуулһан мэдээнүүдэй ёһоор, Баруун Германида хэгдэһэн гэмтэ хэрэгүүдэй 16,5 процентнь залуушуулда хамаадана.

АДН агентствын мэдээсэһэнэй ёһоор, экономическа условинуудай хүндэ байһанай, үхибүүдэй элүүрые хамгаалгын хэрэгые муугаар эмхидхэһэнэй шалтагаанаар, 1952 ондо Баруун Германида үхибүүдэй параличаар үбшэлһэн 9517 ушарнууд үзэгдэбэ. Тэдэнэй 7 шахуу процентнь үхэһэн байна.

Германиин залуу үетэн тухай анхарал оролдолго гаргадаггүй боннско реваншистнуудай политикые Баруун германска прогрессивнэ организацинууд, илангаяа Германиин Коммунистическэ парти эрид шангаар буруушаан шүүмжэлнэ.

Бирманска сэрэгүүд чанкайшистска бандануудта эсэргүү дайлалдана

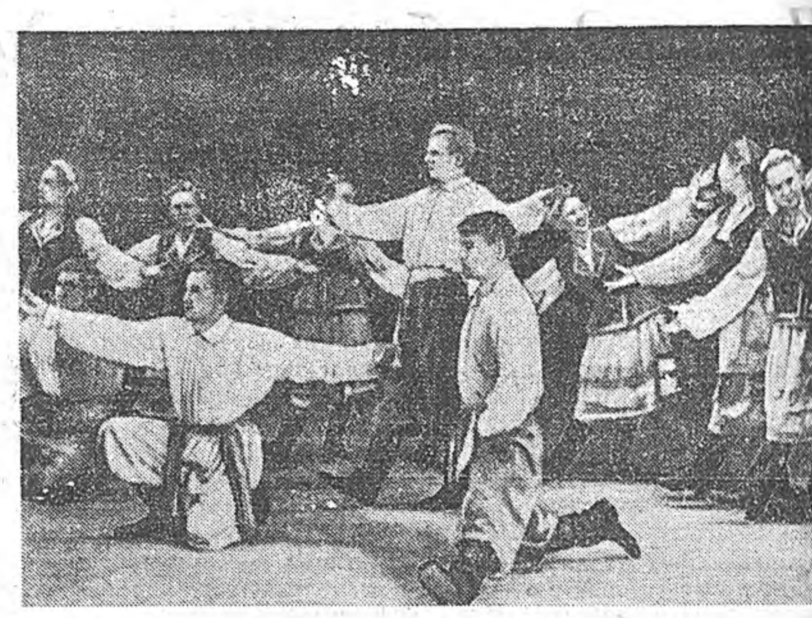
ЛОНДОН, майн 29. (ТАСС). Рангунһаа Рейтер агентствын мэдээсэһэнэй ёһоор, бирманска сэрэгүүд Шань княжествын урда зүгтэ болоһон байлдаануудай үедэ гоминдановска генерал Ла Лоу гэгшые алаба. Гоминдановска банданууд ехэ гээлтэ хоролтодо ороо.

Олониитын хашалта доро

ШАНХАЙ, майн 29. (ТАСС). Токиоһоо мэдээсэһэнэй ёһоор, Японии олониитэ американска сэрэгэй базануудые усадхахын түлөө улам эрид шангаар тэмсэжэ байна. Мүнөөдэр Киодо Цусин агентствын мэдээсэһэнэй ёһоор, японско правительство Уцинада деревниин шадар (Исикава префектура) байдаг полигониие американска гарнизоной сэрэгүүдтэ үгэхые хойшолуулха гэжэ шиидэбэ. Энэ шиидхэбэри «нютагай хүн зоной эрид шанга эсэргүүсэлтын ашаар абтаа» гэжэ агентство тэмдэглэнэ.

Американска радиостанциин политическэ комментатор—гитлеровецүүдэй эдэбхитэй агент

ВЕНА, майн 29. (ТАСС). «Рот-Вейс-Рот» гэжэ радиостанцяар политическэ темэнүүдээр тайлбарилтануудые хэжэ, үдэр бүри үгэ хэлэдэг американска журналист Остри хадаа «австрийска, немецкэ ба чехословацка хэдэн олон гражданинуудай антинацистска үзэл бодол» тухай гитлеровскэ нюуса полицида 1938 ондо хоблоһон юм гэжэ гэршэлһэн мэдээнүүдые «Дер Абенд» газетэ толилбо. Тиигэжэ хоблоһоной шалтагаанаар, чешскэ дипломат Камилло Хофманиие гитлеровецүүд арестовалжа, саазалан алаһан байна. Австрийска журналистнууд Лангштейн, Эльцхольц гэгшэд концлагерьта хаагдажа, тэндэ наһа бараһан юм.

ЗУРАГ ДЭЭРЭ: Түмэр замай клубай уранһайханай самодеятельностьда баадагшад украинска танец наадажа байна.

З. Весниной фото.

Бичура тосхоной хүгжэлт

Бичура хадаа республика соогоо эгээн томо тосхонуудай нэгэн юм. Эндэ 8 мянган зон ажаһуудаг.

Бурят-Монгол республикынгаа тогтоһоор гушан жэлэй алдарта ойе бичурынхид бүхы бурят-монгол арадтайгаа хамта угаа ехэ баяртайгаар һайндэрлэжэ байна.

Бичура үнгэрһэн гушан жэл соо үндэһөөрөө хубилаа. Мүнөө энэ тосхон аймагай центр болонхой. Эндэ олон һалбаритай, механизированнэ ажахытай томодхогдоһон дүрбэн колхоз бии.

Тосхон дотор һургуулиин, кинотеатрын, аймагай Культурын байшангай, радиоузелай, машинно-тракторна станциин, сахарай заводой, шубуунай инкубаторна станциин, наранлалгын байшангай, магазинуудай гэрнүүд тобойлдон илгарна. Аймагай больницын, КПСС-эй айкомой, коммунальна баниин, пекарниин, магазинай, колхознигууд, хүдэлмэришэд болон албахаагшадай байха 70 гаран гэр энэ жэлдэ баригдахань.

Бичурын арад зон эрдэм номдо һураха аргатай. Мүнөө эндэ нэгэ дунда, дүрбэн эхин һургуули бии. Тэдээндэ 1553 хүн һурана, 69 багшанар хүдэлмэрилнэ. Бичурынхидай дунда дээдэ ба дунда һургуулитай хүнүүд олон. Багша, агроном, зоотехник, комбайнер, тракторист, мелиоратор, зүгышэн, садовод, шубуушан, механик, врач, фельдшер, гэхэ зэргын мэргэжэлтэд эндэ бии.

Н. А. Чубарев университет дүүргэд, мүнөө Бичурын дунда һургуулиин һуралсалай талые даагшаар хүдэлмэрилнэ. А. И. Иванов эхин һургуулиин багшаар үнинэй хүдэлмэрилнэ. Афанасьева, Ястребова гэгшэд медицинскэ институт дүүргэд, врачнар болонхой. А. И. Афанасьев Бичурын МТС-эй главна механигай тушаалда дэбжүүлэгдэнхэй. Бичурынхидай дунда хүдэлмэридөө үндэр показатель туйлаһан хүнүүд олон. Тэдэнэр гэхэдэ, комбайнернууд И. А. Исаев, У. И. Пантелеев, тракторист П. Н. Ткачев, прицепщик В. П. Афанасьев болон бусад болоно.

Ном, газетэ, радио аймагай центрын колхознигуудай, хүдэлмэришэдэй, албахаагшадай ажабайда[л] шухала хэрэгсэл болоо.

Аймагай библиотекэдэ, КПС[С] айкомой ба сахарай заводой [биб]лиотекэнүүдтэ 8 мянган ном [бии]логдоно. Тэдэ библиотекэнүү[д] мянга гаран уншагшадтай.

Айлнуудай 670 гэрнүүдтэ [ре]дукторнууд дуугарна. 8 почта[] нуул 2200 уншагшадта газетэ, [жур]налнуудые үдэр бүхэндэ абааш[ан] үгэнэ. Ажалайнгаа үдэрэй дүү[рэ]нэй һүүлээр бичурынхид кинот[еатр]... Культурын байшан гү, али клуб[] та ошожо амарха аргатай. [] үдэр бүхэндэ 3—4 дахин кинока[рти]на харуулагдадаг. Культурын [бай]шанда, клубуудта хододоо [] концерт табигдана. Тэрээндэ һа[] шад, хонишод, шубуушад, тар[] ажалай бригаднуудай хүдэлм[э]лэгшэд—уранһайханай само[деятель]тельностиин кружогуудай гэш[үүд] хабаадалсана.

Бурят-Монголой театрнуудай [ар]тистнар Бичура ерэдэг. Тиих[э] хүн зон олоороо харадаг. һ[] үедэ Бичурта олон пьесэ табиг[дана].

Амаралтын үдэрнүүдтэ, мүн[] шэшье үдэрнүүдтэ, аймагай Ку[льту]рын байшан болон колхозу[уд] клубууд соо лекци, элидхэл хэг[] Политическэ болон научна [] дэлгэрүүлхэ обществын гэшүүд[] хэд Зиновьев, Скубаренко, И[] хоев гэгшэд лекци уншана.

Арад зондо медицинскэ туһа[ламжа] үзүүлхэ хэрэг жэл ерэхэ т[] һайжарна. Аймагай центр [] больница, амбулатори, нарайла[лгын] гэр, рентгенкабинет, санитарн[о-эпи]демическэ станци нээгдэнхэй[] эмхи зургаануудта 10 врачнар, [] да эрдэмтэй медицинскэ хүдэлм[эри]лэгшэд ажаллана. Аймагай бол[ьни]ца үбшэлһэн хүнүүдые зөөхэ [] тарна автомашинатай. Хүндөөр [] шэлжэ, Улан-Удэ консульта[] ошохо хүнүүдые самолёт зөөдэг[].

Аймагай центртэ центральна [те]лефонно станци бии. Бичурын М[ТС]-эй дирекци тракторна бригадан[уудтай]гаа радиогоор холбоотой[].

Иигэжэ Бичура тосхон хүгж[эжэ] ба ургажа байна.

Е. Федотов, Бичурын айма[гай] Соведэй гүйсэдхэ[хэ] түрүүлэгш[э].

„Агитаторай блокнодой" ээлжээтэ номер

«Агитаторай блокнодой» 10-дахи номер хэблэгдэн гаргагдаба. «Ниитын малажалда тэжээлэй бата бэхи база байгуулха» гэһэн түрүү бэшэг толилогдонхой. Түрүү дүй дүршэл харуулха бүлэг соонь «Үйлэдбэриин зоримгой новатор» гэжэ Я. Липковичын статья үгтэнхэй. Ниитэ-политическэ хүдэлмэриин дүй дүршэлһөө гэһэн бүлэг доторнь Бичурын аймагай Ждановай нэрэмжэтэ колхозой парторганизациин секретарь Санжиевай «Ниитэ-политическэ хүдэлмэри хайшан гээд эмхидхэнэбибди», Сэлэнгын аймагай Ст[алин]ай нэрэмжэтэ колхозой парт[и]организациин агитатор Ш. С[]мовой «Агитаторай мэргэж[эл] эрхим һайнаар шудалха» гэһэн м[а]териалнууд толилогдонхой.

Уласхоорондын темээр «Сү[] арадуудай ажана байдалай [] жэлтэ» гэһэн статья бии.

Тэрэшэлэн 1953 оной июнь [] үнгэргэгдэхэ хөөрэлдөөнүүдэй [те]мэнүүд, түсэбүүд ба литера[тура] үгтэнхэй.

Хүндэтэйгөөр угтаба

ЗЭДЭ. Дэрэстэйн сомоной «Коммунизм» гэжэ томодхогдоһон колхоздо Татарска АССР-һээ 13 бүлэ айл һайн дураараа зөөжэ ерэбэ. Колхоз тэдэниие тон хүндэтэйгөөр уттаад, уданшьгүй үргэн гэшүүдэйнгээ хамтын суглаа татажа, ерэгшэдые баяр баясхалантайгаар колхозой гэшүүд болгон абаһан байна. Мүн энэ суглаанай тогтоолой ёһоор, бүлэ бүхэндэ нэгэ нэгэ үнеэн, хоёр хоёр ямаан ба олон тахяа үгтэбэ.

Ерэгшэдэй дунда 5 трактор[ист], 4 дархан, 2 механик, 3 счетово[д] хүдөө ажахын бусад мэргэж[элтэд] бии. Тэдэнэр республикын гу[шан] жэлэй ойн һайндэрэй хүндэлэ[лдэ] дэлгэрһэн социалистическэ мү[рысөө]сөөндэ эдэбхитэйгээр оролсоод, [ха]барай тарилгын хүдэлмэридэ [ам]жалтатайгаар хүдэлмэрилжэ ба[йна].

С. Табдаев.

Редактор Б. Ц. ЦЫЖИПОВ.

Мүнөөдэр кино, театрнуудта

«ПРОГРЕСС» кинотеатрта — **«Случай на ярмарке»** (12, 14, 16 ба 20 часуудта), **«Нето и Котэ»** (18 ба 22 час.).

«ЭРДЭМ» кинотеатрта— **«Неразлучные друзья»** (9 ч. 30 м., 11 ч., 12 ч. 30 м.), **«Адмирал Ушаков»** (14, 16 ба 22 час.), **«Именем закона»** (18, 20 ба 22 ч. 40м.).

«ХРОНИКО» кинотеатрта — **«М[]ство»** (11 ч. 30 м., 13, 14 ч. 30 м. ба 20 час.). **«История одной жи[зни]»** (17 ч. 30 м. ба 22 час.). Үнгэтэ [доку]ментальна фильм **«Советская Бу[рят-]Монголия»** (19 час). **«Мсе сокрови[ща]»** (23 ч. 30 м.).

Адрес редакции: г. Улан-Удэ, ул. Ленина, 26. Телефоны редакции: редактора—23, заместителя редактора — 7-85, отв. секретаря—3-23. Отделов: партийной жизни, сельского хозяйства —10-17, пропаганды и переводов—6-84, культуры и быта, промышленности—4-52, мест. информации и писем—11-05. Для междугородных переговоров—16.

Н—00547. Типография Управления по делам полиграфической промышленности, издательств и книжной торговли при Совете Министров БМАССР.